<u>અસ્વીકરણ</u>: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

<u>DISCLAIMER:</u> The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

==========

[૨૦૨૪] ૪ એસ. સી. આર. ૪૪૨:૨૦૨૪ INSC ૨૯૦

શ્રીમતી. નજમુનિશા

વિ.

ગુજરાત રાજ્ય

(ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૩૧૯-૨૩૨૦/૨૦૦૯)

૦૯ એપ્રિલ ૨૦૨૪

[ન્યાયમૂર્તિ અનિરુદ્ધ બોઝ અને ન્યાયમૂર્તિ ઑગસ્ટીન જ્યોર્જ મસીહ *]

વિચારણા માટે મુદ્દો

ફરિયાદી પક્ષ અનુસાર, પીડબ્લ્યુ-૨ (ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસર/ઇન્સ્પેક્ટર) ને આરોપી નંબર ૪ (આરોપી નંબર ૧ નો પતિ) ઓટો રિક્ષામાં ચોક્કસ માર્ગ પરથી પ્રતિબંધિત પદાર્થ લઈ જતા હોવાની ગુપ્ત માહિતી મળી હતી.કહેવાતી ગુપ્ત માહિતી તેણી દ્વારા રેકોર્ડ કરવામાં આવી હતી અને તેના ઉપરી-પીડબ્લ્યુ-૩,

(ઝોનલ અધિકારી, એક ગેઝેટેડ અધિકારી) ને જાણ કરવામાં આવી હતી.દરોડા પાડનાર પક્ષે ઉપરોક્ત ઓટો રિક્ષાનો પીછો કર્યો હતો, જોકે આરોપી નંબર ૪ કથિત રીતે તેને ઘટના સ્થળેથી ભાગી ગયો હતો.ઉપરોક્ત ઓટો રિક્ષાની તપાસ હાથ ધરતાં દરોડા પાડતી ટુકડીને અન્ય બાબતોની સાથે ૧.૪૫૦ કિલોગ્રામનો ચરસ મળી આવ્યો હતો.આખરે તેણે આરોપી નંબર ૪ અને ૧ના ઘરની તલાશી લીધી અને ૨.૦૯૮ કિલો ચરસ મળી આવ્યો. સદર દરોડા / શોધ પી.ડબલ્યુ –૩ ની આરોપી નં.૪ ના ઘરમા પ્રતિબંધીત પદાર્થ હોવાની વ્યકિતગત જાણકારી પર આધારી નથી, જેથી શોધની જરૂર પડે, તે નાર્કોટીક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોફીક સબસ્ટન્સ એકટ–૧૯૮૫ ની કલમ–૪૧(૨)ની ફરજીયાત વૈધાનિક પાલનથી વંચીત હોય. આરોપી નંબર ૧ અને ૪ની સજા, જો વાજબી હોય તો.

હેડનોટ્સ

નાર્કોટિક્સ ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ –

એસ.૪૧(૨), ૪૨ – “વ્યક્તિગત જ્ઞાન, "અને લેખિતમાં લેવામાં આવ્યું"– બિન–પાલનઃ

ઠરાવ્યુઃ કલમ ૪૧ (૨) મેજિસ્ટ્રેટને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ હેઠળ કોઈ પણ ગુનો કર્યો હોવાનું માનવાનું કારણ ધરાવતી કોઈ પણ વ્યક્તિની ધરપકડ અથવા તપાસ માટે સર્ચ વોરંટ જારી કરવાની સત્તા આપે છે –કલમ ૪૧ (૨) રાજપત્રિત અધિકારીને ધરપકડ કરવા અથવા તપાસ હાથ ધરવા માટે વધુ સક્ષમ બનાવે છે–અધિકૃત રાજપત્રિત અધિકારી પાસે એવું માનવાનું કારણ હોવું જોઈએ

કે પ્રકરણ IV હેઠળ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે, જેના કારણે કલમ ૪ મુજબ ધરપકડ અથવા શોધની જરૂર પડી હતી.૪૧(૨), એવું માનવાનું કારણ તેના વ્યક્તિગત જ્ઞાન અથવા કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા તેને આપવામાં આવેલી માહિતીમાંથી ઉદ્ભવવું જોઈએ–વધુમાં, આવા જ્ઞાન અથવા માહિતીને અભિવ્યક્તિનાં આધારે લેખિતમાં ઘટાડવી જોઈએ અને તેમાં "લેખિતમાં" ઉપયોગ કરવો જોઈએ–પીડબ્લ્યુ–૨ દ્વારા પ્રાપ્ત ગુપ્ત માહિતી એ આશંકા સુધી મર્યાદિત હતી કે આરોપી નંબર ૪ કોઈ ચોક્કસ માર્ગ પરથી ઓટો રિક્ષા દ્વારા પ્રતિબંધિત પદાર્થ લઈ જવાનો હતો–આરોપી નંબર ૪ ના ઘરમાં પ્રતિબંધિત પદાર્થની હાજરીની આશંકાનો કોઈ ઉલ્લેખ નોંધાયેલી માહિતીમાં ન હતો–પીડબ્લ્યુ–૩ (રાજપત્રિત અધિકારી) સહિત દરોડા પાડનાર પક્ષને કોઈ પૂર્વ માહિતી નહોતી.) કે તેના ઘરમાં પ્રતિબંધિત પદાર્થ હતો, તેની શોધની જરૂર હતી–પીડબ્લ્યુ–૧ એ પદભ્રષ્ટ કર્યો કે તેને દરોડા પાડનાર પક્ષ સાથે આરોપી નંબર ૪ ના ઘરે જવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું, જે તેની તપાસ કરવા માટે નજીકમાં સ્થિત છે અને કબૂલ કરે છે કે દરોડા પાડનાર પક્ષ સાથે ઉપરોક્ત મકાન પર દરોડા પાડવા માટે કોઈ લેખિત માહિતી વિશે કોઈ માહિતી નથી–પીડબ્લ્યુ–૨ એ સ્વીકાર્યું કે દરોડા પાડનાર ટીમ તેમના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી ચર્ચાઓને અનુસરીને પ્રતિબંધિત પદાર્થની શોધ માટે ઘરે આગળ વધી હતી અને ખાસ કરીને પીડબ્લ્યુ–૩ ની વ્યક્તિગત જાણકારી પર નહીં–તેણે વધુમાં સ્વીકાર્યું કે તેના માટે દરોડા પાડનાર પક્ષની શોધ કરવી ફરજિયાત હતી. જો કે, તેમના

વરિષ્ઠ અધિકારી, પીડબ્લ્યુ–૩ પાસેથી લેખિત અધિકૃતતામાં આ આધાર પર ઉપરોક્ત અધિકૃતતાની માંગ કરવાનું અવગણવામાં આવ્યું હતું કે ઘરમાં તપાસ કરવાની તાત્કાલિક જરૂરિયાત હતી–આરોપી નંબર ૪ ના ઘરે પ્રતિબંધિત પદાર્થના અસ્તિત્વની માહિતીના 'સ્રોત' જેવી મોટી અસંગતતા કાર્યવાહીના કેસને નબળી પાડે છે–દલીલ કરે છે કે "વ્યક્તિગત જ્ઞાન" અને "લેખિતમાં લેવામાં આવેલ" અભિવ્યક્તિઓ એસ.૪૧(૨) ગેઝેટેડ અધિકારીની વ્યક્તિગત જાણકારીમાંથી બહાર આવે ત્યારે લેખિતમાં માહિતી લેવાની જરૂરિયાતને દૂર કરીને તેને અસ્પષ્ટ રીતે વાંચવી જોઈએ, નકારી કાઢવી જોઈએ–આરોપી નંબર ૧ અને ૪ ના ઘરે દરોડા/તપાસ પીડબ્લ્યુ–૩ ની વ્યક્તિગત જાણકારી પર આધારિત ન હતી, પરંતુ તે એસ. ના ફરજિયાત વૈધાનિક પાલનથી વંચિત પક્ષ પર દરોડા પાડવાની કાર્યવાહી હતી.૪૧(૨) – ઘરમાંથી ૨.૦૯૮ કિલો ચરસની વસૂલાત પર આધારિત આરોપી નંબર ૧ ની સજા એ એસ ના ફરજિયાત વૈધાનિક પાલન સાથે સુસંગત ન હતી.૪૧(૨)– ફરિયાદી પક્ષ તેના કેસને વાજબી શંકાથી આગળ સ્થાપિત કરવામાં અસમર્થ–હાઈકોર્ટ અને ટ્રાયલ કોર્ટનો વિવાદિત ચુકાદો, રદબાતલ–અપીલકર્તાઓને શંકાનો લાભ આપીને નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા.[પારસ ૪૨–૪૭,૫૪]

નાર્કોટિક્સ ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સિસ એક્ટ, ૧૯૮૫–એસ.૪૨(૧), (૨),કલમ ૪૧ (૨)–૨૦૦૧નો સુધારો કાયદોઃ

ઠરાવ્યુ: કલમ ૪૨ (૧) ના આધારે સશક્ત અધિકારીને ફરજ પાડે છે.૪૧(૨) એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ના પ્રકરણ ૪ હેઠળ કથિત ગુના અંગે કોઈપણ વ્યક્તિ પાસેથી પ્રાપ્ત માહિતીને નોંધવી અથવા જોગવાઈઓ અનુસાર તેની માન્યતાના આધારોને નોંધવા.૪૨(૧) જો કોઈ સશક્ત અધિકારી તેની વ્યક્તિગત જાણકારી પર આગળ વધે છે–જ્યારે તે ઉપરોક્ત શોધ અથવા દરોડા પહેલા તાત્કાલિક અધિકારી ઉપરી અધિકારીને જાણ કરવાની હોય છે, તેમ કરવામાં કોઈ અસમર્થતાના કિસ્સામાં, એસ.૪૨(૨) તે જોગવાઈ કરે છે કે તેની એક નકલ સંબંધિત તાત્કાલિક અધિકારી ઉપરી અધિકારીને તેની માન્યતાના આધારો સાથે અહીંની પરંતુક મુજબ મોકલવામાં આવશે–આ છૂટછાટ s ના આધારે માનવામાં આવે છે.૪૨(૨) એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમમાં ૨૦૦૧ના સુધારા અધિનિયમ દ્વારા લાવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આ સ્થિતિ પહેલા એસ.૪૨(૨) ઉપરોક્ત લેખનની નકલ તાત્કાલિક સત્તાવાર ઉપરી અધિકારીને "તાત્કાલિક" મોકલવાની ફરજ પાડી હતી.[પરિચ્છેદ ૩૧]

પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ –એસ. ૬–"એક જ વ્યવહારનો ભાગ બનતાં કૃત્યો"–આરોપી નંબર ૪ ના નિવાસસ્થાને પી. ડબલ્યુ.–૨ (ગુપ્તચર અધિકારી/નિરીક્ષક) દ્વારા પ્રાપ્ત ગુપ્ત માહિતીના આધારે ઓટો રિક્ષાની તપાસ તરફ દરોડા પાડનાર પક્ષની કાર્યવાહી ચાલુ હોય તો તપાસ હાથ ધરવામાં આવે

છે:

ઠરાવ્યુ: ના–આરોપી નંબર ૪ ના નિવાસસ્થાન પર દરોડા પાડવાનો પ્રયાસ સ્પષ્ટ રીતે ઉપરોક્ત આરોપીની અટકાયતના અનુસરણમાં ન હતો–દરોડા પાડતા પક્ષના સભ્યોની જુબાનીઓ દર્શાવે છે કે ઘરની શોધ કરવાનો વિચાર પાછળથી કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ઓટો રિક્ષામાં દરોડા પાડવાનો સ્વીકાર કરેલ સમય અંતરાલ ૪૦–૪૫ હતું, જે ડ્રાઇવર અને આરોપી નંબર ૪ દ્વારા કથિત રીતે ત્યજી દેવાયો હતો અને ત્યારબાદ આરોપી નંબર ૪ ના ઘરની શોધ, જેમાં આરોપી નંબર ૧ હાજર હતો–વધુમાં, રેકોર્ડ પરથી એવું લાગે છે કે ઘરની શોધ કરવાનો વિચાર પણ વધુની વસૂલાત કરવાના હેતુથી હતો. પ્રતિબંધિત અને પ્રથમ વખત ભાગેડુ આરોપીઓને પકડવા માટે નહીં–તેથી, આરોપી નંબર ૪ ના નિવાસસ્થાન પર કરવામાં આવેલી તપાસ એ પીડબ્લ્યુ–૨ દ્વારા પ્રાપ્ત ગુપ્ત માહિતીના આધારે ઓટો રિક્ષાની શોધ તરફ દરોડા પાડતા પક્ષની કાર્યવાહીનું સાતત્ય ન હતું–તદનુસાર, તે જેન્ટેલા વિજયવર્ધન રાવ અને અન્ન વિ. માં નિર્ધારિત પરીક્ષણની જરૂરિયાતોને યોગ્ય રીતે પૂર્ણ કરતું નથી.આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય–ત્યજી દેવાયેલી ઓટો રિક્ષાની અને જે ઘરમાં આરોપી નંબર ૧ હાજર હતો તે ઘરની શોધ, આમ, અલગ–અલગ વ્યવહારો હતા.[પરિચ્છેદ ૨૮,૨૯]

નાર્કોટિક્સ ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ –એસ. ૬૭

– અપીલકર્તા–આરોપીનું નિવેદન યુ/એસ રેકોર્ડ કરેલું છે.૬૭ – વિનંતી
અપીલકર્તાઓ કે જે તે જ સ્વીકાર્ય ન હતું અને જોઈએ
અપીલકર્તાઓને દોષિત ઠેરવવાનો આધાર ન હોવો –
આરોપી નંબર ૧ અને ૪:

ઠરાવ્યુ: તોફાન સિંહ વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્યમાં એવું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું કે૬૭ તે તપાસના પૂર્વવર્તી તબક્કે છે, જે સત્તાધિકારી અધિકારી યુ/એસ પછી થાય છે.૪૨ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની તે વતી કરવામાં આવેલી તપાસમાં એકત્ર કરવામાં આવેલી માહિતી પર વિશ્વાસ કરવાનું કારણ છે કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ હેઠળ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે અને આમ તે કબૂલાતના નિવેદનની પ્રકૃતિમાં પણ નથી–તેથી, આરોપી વિરુદ્ધ કબૂલાતના નિવેદન તરીકે તેને સુનાવણીમાં સ્વીકાર્ય હોવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી–તેથી, તેને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ હેઠળ આરોપી વ્યક્તિને દોષિત ઠેરવવા માટે ગણી શકાય નહીં–તોફાન સિંહના નિર્ણયના આધારે, અપીલકર્તાઓને તેમના નિવેદનોની અસ્વીકાર્યતા અંગે લાભ આપવામાં આવે છે.૬૭. [પરિચ્છેદ ૫૧,૫૨]

નાર્કોટિક્સ ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ –કલમ ૪૧ (૨)–તપાસ અને જપ્તીની સત્તા–બંધારણ દ્વારા મૂળભૂત અધિકારોની માન્યતા અને વૈધાનિક મર્યાદાઓ દ્વારા મર્યાદિત:

ઠરાવ્યુ: કલમ ૪૧ (૨) ની શરૂઆત રાજ્ય દ્વારા તેના વહીવટી અથવા વહીવટી હથિયારોને આપવામાં આવેલી શોધ અને જપ્તીની સત્તાથી થાય છે–આવી સત્તા બંધારણ દ્વારા મૂળભૂત અધિકારોની માન્યતા તેમજ વૈધાનિક મર્યાદાઓ દ્વારા સ્વાભાવિક રીતે મર્યાદિત છે–તે જ સમયે, ભારતના બંધારણની કલમ ૨૦ (૩) શોધ અને જપ્તીની જોગવાઈઓથી પ્રભાવિત થશે તેવું માનવું કાયદેસર નથી– અધિકારીઓને શોધ અને જપ્તી કરવાની સત્તા આપતી વૈધાનિક જોગવાઈઓ આરોપીના અધિકારમાં માત્ર કામચલાઉ દખલગીરી છે કારણ કે તેઓ વૈધાનિક જોગવાઈઓમાંથી જ નીકળતા વાજબી પ્રતિબંધો દ્વારા સારી રીતે નિયંત્રિત થાય છે–આવી શક્તિને ઉલ્લંઘન તરીકે ગણી શકાય નહીં. સંબંધિત વ્યક્તિના કોઈપણ મૂળભૂત અધિકારો.[પરિચ્છેદ ૪૧]

નાર્કોટિક્સ ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫–ભારતનું બંધારણ–કલમ ૨૧–ન્યાયી અને ન્યાયી સુનાવણી, એક મૂળભૂત અધિકાર– એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની અંદર સત્તાવાળાઓની ક્રિયાઓએ આરોપીઓના ન્યાયી સુનાવણીના અધિકારોને જાળવી રાખવાની ખાતરી કરવી જોઈએ:

ઠરાવ્યુ:કલમ ૨૧ ન્યાયી અને ન્યાયી સુનાવણીને માનવીય અને મૂળભૂત અધિકાર બનાવવાની જરૂર છે અને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ના

અર્થમાં ફરિયાદી પક્ષ તેમજ સંબંધિત અધિકારીઓની કાર્યવાહી આરોપીઓના અધિકારોને જાળવી રાખવાની ખાતરી કરવા તરફ હોવી જોઈએ જેથી ન્યાયી સુનાવણી થઈ શકે–લેટિન મેક્સિમ્સ સાલુસ પોપુલી સર્વોમા લેક્સ (લોકોની સલામતી એ સર્વોચ્ચ કાયદો છે) અને સાલુસ રિપબ્લિક સર્વોમા લેક્સ (રાજ્યની સલામતી એ સર્વોચ્ચ કાયદો છે) વચ્ચે સુમેળભર્યું સંતુલન માત્ર નિર્ણાયક અને સુસંગત નથી પરંતુ તે સિદ્ધાંતના મૂળમાં આવેલું છે કે ન્યાયી અને ન્યાયી સુનાવણી એ માનવીય અને મૂળભૂત અધિકાર છે અને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ના અર્થમાં ફરિયાદી પક્ષ તેમજ સંબંધિત અધિકારીઓની ક્રિયાઓ આરોપીના અધિકારોને જાળવી રાખવાની ખાતરી કરવા તરફ હોવી જોઈએ જેથી ન્યાયી સુનાવણી થઈ શકે. રાજ્ય યોગ્ય, ન્યાયી અને ન્યાયી રહે તેને આધીન રહીને વ્યક્તિએ સમુદાયની સામે ઝૂકવું જોઈએ. [પરિચ્છેદ ૨૪]

કેસ કાયદો દર્શાવેલ છે

તોફાન સિંહ વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય [૨૦૨૦] ૧૨ એસસીઆર ૫૮૩: (૨૦૨૧) ૪ એસસીસી ૧; જેન્ટેલા વિજયવર્ધન રાવ અને અન્ન વિ.આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય [૧૯૯૬] સપ.૫ એસસીઆર ૨૭૩:(૧૯૯૬) ૬ SCC ૨૪૧; પંજાબ રાજ્ય વિ. બલબીર સિંહ [૧૯૯૪] ૨ SCR ૨૦૮:(૧૯૯૪) ૩ એસસીસી ૨૯૯; કરનૈલ સિંહ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય [૨૦૦૯] ૧૧ એસસીઆર ૪૭૦:

(૨૦૦૯) ૮ એસ. સી. સી. ૫૩૯–૫૨ આધાર રાખ્યો.દર્શન સિંહ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય (૨૦૧૬) ૧૪ એસસીસી ૩૫૮; અબ્દુલ રાશિદ ઇબ્રાહિમ મન્સુરી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય [૨૦૦૦] ૧ એસસીઆર ૫૪૨:(૨૦૦૦) ૨ એસ. સી. સી. ૫૧૩; સાજન અબ્રાહમ વિ. કેરળ રાજ્ય [૨૦૦૧] સપ.૧ એસસીઆર ૩૩૫:(૨૦૦૧) ૬ એસસીસી ૬૯૨; બાલક રામ વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય [૧૯૭૫] ૧ એસસીઆર ૭૫૩:(૧૯૭૫) ૩ SCC ૨૧૯; હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ પવન કુમાર [૨૦૦૫] ૩ SCR ૪૧૭:(૨૦૦૫) ૪ એસ. સી. સી. ૩૫૦; મદન લાલ વિ. હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય [૨૦૦૩] સપ.૨ એસસીઆર ૭૧૬:(૨૦૦૩) ૭ એસ. સી. સી. ૪૬૫; ધલ સિંહ દેવાંગન વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્ય [૨૦૧૬] ૮ એસ. સી. આર. ૩૬:(૨૦૧૬) એસ. સી. સી. ઓનલાઇન એસસી ૯૮૩; છુન્ના ઉર્ફે મેહતાબ વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૨) ૯ એસ. સી. સી. ૩૬૩; ધરમવીર પ્રસાદ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય (૨૦૨૦) ૧૨ એસ. સી. સી. ૪૯૨; રામાબોરા ઉર્ફે રામાબોરૈયા અને અન્ન. વી.કર્ણાટક રાજ્ય [૨૦૨૨] ૪ SCR ૮૨૭:(૨૦૨૨) એસ. સી. સી. ઓનલાઇન એસસી ૯૯૬; અરવિંદ કુમાર ઉર્ફે નેમીચંદ અને ઓઆરએસ. વિ.રાજસ્થાન રાજ્ય [૨૦૨૧] ૧૧ એસસીઆર ૨૩૭:(૨૦૨૧) એસસીસી ઓનલાઇન એસસી ૧૦૯૯; એમ. પી. શર્મા વિરુદ્ધ સતીશ ચંદ્ર શર્મા, જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, દિલ્હી [૧૯૫૪] ૧ એસસીઆર ૧૦૭૭–નો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે.મિરાન્ડા વિ. એરિઝોના (૧૯૬૬) ૩૮૪ યુ. એસ. ૪૩૬–નો ઉલ્લેખ.

કાયદાઓની યાદી

નાર્કોટિક્સ ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫; પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨; ભારતનું બંધારણ.[૨૦૨૪]

મુખ્ય શબ્દોની યાદી

પ્રતિબંધ; દરોડા/ઘરની શોધ; દરોડા પાડનાર પક્ષ; "વ્યક્તિગત જ્ઞાન"; "અને લેખિતમાં લેવામાં આવ્યું"; લેખિત અધિકૃતતા; રાજપત્રિત અધિકારી; શંકાનો લાભ; વાજબી શંકાથી આગળ; શોધ અને જપ્તી; કબૂલાતના નિવેદનો.

માંથી કેસ ઊભો થાય છે

ક્રિમિનલ અપીલેટ જ્યુરિસડીક્શનઃફોજદારી અપીલ નંબર ૨૩૧૯–૨૩૨૦/૨૦૦૯

હાઈકોર્ટના ૧૬.૦૩.૨૦૦૯ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી

૨૦૦૪ના સીઆરએલએ નંબર ૧૭૦૨ અને ૨૦૯૭માં અમદાવાદ ખાતે ગુજરાત

ઉપસ્થિતિ

સંજય જૈન, અપીલકર્તાઓ માટે વકીલ.

કે. એમ. નટરાજ, એ. એસ. જી., સુશ્રી દીપાનવિતા પ્રિયંકા, સુશ્રી સ્વાતિ ઘિલ્ડિયાલ, સુશ્રી દેવયાની ભટ્ટ, સુશ્રી સૃજના સુમન મુંડ, શૈલેશ મડિયાલ, ટી.

એ. ખાન, વત્સલ જોશી, અનિરુદ્ધ શર્મા આઈ., અરવિંદ કુમાર શર્મા, એડ.પ્રતિવાદીઓ માટે

સુપ્રીમ કોર્ટનો ચુકાદો/આદેશ

ચુકાદો

ન્યાયમૂર્તિ ઓગસ્ટિન જ્યોર્જ મસિહ

૧. સદર ફોજદારી અપીલો એસએલપી (ફોજદારી) નંબર (ઓ) ૭૪૧૯–૭૪૨૦ ઓફ ૨૦૦૯માંથી ઉદભવે છે. જેમાં ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ખંડપીઠે તા.૧૬/૦૩/૨૦૦૯ ના રોજ ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૭૦૨ ઓફ અને ૨૦૯૭ ઓફ ૨૦૦૪ મા કરેલ એકસરખા ચુકાદાને પડકારેલ છે. જે મૂળ આરોપી સંખ્યા ૧ (શ્રીમતી. નજમુનિશા–હાઈકોર્ટ સમક્ષ ૨૦૦૪ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૧૭૦૨માં અપીલકર્તા) અને મૂળ આરોપી નંબર ૦૪ (અબ્દુલ હમીદ ચાંદમિયા ઉર્ફે લાડૂ બાપુ–હાઈકોર્ટ સમક્ષ ૨૦૦૪ની ફોજદારી અપીલ નંબર ૨૦૯૭માં અપીલકર્તા). દ્વારા કરવામા આવેલ.

૨. શ્રીમતી. નજમુનિશા (ત્યારબાદ "આરોપી નંબર ૦૧" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ને મૂળરૂપે નાર્કોટિક્સ ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટ, ૧૯૮૫ (ત્યારબાદ "એનડીપીએસ એક્ટ ૧૯૮૫" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૨૯ સાથે ૨૦ (બી) (ii) (સી) અને ૨૫ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં

આવી હતી.ટ્રાયલ કોર્ટે તેણીને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૨૦ (બી) (ii) (સી) સાથે વાંચી શકાય તેવી કલમ ૨૯ હેઠળ આરોપ માટે દસ વર્ષની સખત કેદ અને ૩૦,૦૦૦/– (માત્ર ત્રીસ હજાર રૂપિયા) દંડની સજા ફટકારી હતી અને ડિફોલ્ટમાં તેણીને એક વર્ષની સાદી કેદની સજા ભોગવવી પડી હતી.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૨૫ હેઠળ કોઈ અલગ સજા લાદવામાં આવી ન હતી.ત્યારબાદ ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા આ સજામાં ફેરફાર કરવામાં આવ્યો હતો, જ્યારે આંશિક રીતે તેણીની અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી હતી કે તેણીનો દંડ વધારીને ઓછામાં ઓછો નિર્ધારિત દંડ INR ૧,૦૦,૦૦૦–(માત્ર એક લાખ રૂપિયા) કરવામાં આવ્યો હતો અને દંડની ચૂકવણી કરવામાં નિષ્ફળ રહેવાની સજાને એક વર્ષની સાદી કેદમાંથી ઘટાડીને ત્રણ મહિનાની સાદી કેદ કરવામાં આવી હતી.

૨એ. અબ્દુલ હમીદ ચાંદમિયા ઉર્ફે લાડૂ બાપુ (ત્યારબાદ "આરોપી નંબર ૦૪" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) એ આરોપી નંબર ૧ નો પતિ છે, જેને મૂળરૂપે એનડીપીએસ અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૨૯ હેઠળ ૨૦ (બી) (ii) (સી) સાથે વાંચીને દોષી ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને તેને તેર વર્ષની સખત કેદ અને INR ૧,૦૦,૦૦૦–(માત્ર એક લાખ રૂપિયા) દંડની સજા ફટકારવામાં આવી હતી.ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા તેની પુષ્ટિ કરવામાં આવી હતી અને તેની અપીલ પણ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

૩. આરોપી નંબર ૦૫ (નઝીર અહમદ ઉર્ફે નઝીર બઝારા) ને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૨૦ (બી) (૨) (એ) હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને તેને છ મહિનાની સખત કેદની સજા અને ૫,૦૦૦/– (માત્ર પાંચ હજાર રૂપિયા) નો દંડ ફટકારવામાં આવ્યો હતો, જે તેણે સુનાવણી દરમિયાન પૂર્ણ કર્યો હતો અને તેથી તેણે ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ કોઈ અપીલ કરવાનું પસંદ કર્યું ન હતું.

૪. અપીલના વર્તમાન સમૂહ તરફ દોરી જતી હકીકતો એ છે કે ૧૦.૧૨.૧૯૯૯ પર લગભગ સાંજે ૦૬ વાગ્યેઃ , પીડબ્લ્યુ–૦૨ શ્રીમતી ક્રિષ્ના ચૌબે (ઇન્ટેલિજન્સ ઓફિસર/ઇન્સ્પેક્ટર) (ત્યારબાદ "શ્રીમતી ચૌબે" તરીકે ઓળખાય છે) ને ગુપ્ત માહિતી મળી હતી કે આરોપી નંબર ૦૪ તા.૧૧/૧૨/૧૯૯૯ ના રોજ લગભગ ૦૭ વાગ્યે નોંધણી નંબર જીજે–૯ ટી–૨૩૫૫ ધરાવતી ઓટો રિક્ષામાં માદક પદાર્થો લઈ જશેઃ અને એક શાહપુર દરવાજામાંથી પસાર થશે.આ ગુપ્ત માહિતી તેમના દ્વારા નોંધવામાં આવી હતી અને તેમના વરિષ્ઠ અધિકારી (પીડબ્લ્યુ–૦૩) એટલે કે શ્રી પવન સિંહ તોમરને જાણ કરવામાં આવી હતી–જે ઝોનલ અધિકારી હતા (ત્યારબાદ "શ્રી તોમર" તરીકે ઓળખાય છે).

૫. આથી, ૧૧.૧૨.૧૯૯૯ ના રોજ, ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવે છે કે શ્રી તોમરના નિર્દેશો પર, તેઓ લગભગ સવારે ૦૬.૩૦ વાગ્યે ભેગા થયા હતા: દરોડા પાડવાના સ્થળની નજીક સવારે ઊઠીને પંચોની વ્યવસ્થા કરી અને દરોડા પાડવાના માર્ગના વિવિધ સ્થળોએ આરોપી નંબર ૦૪ની રાહ જોઈ.જ્યારે આરોપી નંબર ૦૪ માહિતી અનુસાર ઉપરોક્ત વાહનમાં દેખાયો, ત્યારે તેઓએ ઓટો રિક્ષાને રોકવાનો પ્રયાસ કર્યો, તેના બદલે તે ઝડપી ગતિએ ભાગી ગઈ.તેથી, દરોડા પાડતા પક્ષના સભ્યોએ આ ઓટો રિક્ષાની વ્યવસ્થા કરી અને તેનો પીછો કર્યો, જે આખરે, ચોક્કસ અંતર કાપ્યા પછી, રસ્તા નજીક ત્યજી દેવાયેલી મળી આવી હતી અને આરોપી નંબર ૦૪ ભાગી ગયો હોવાનું કહેવાય છે.આ ઓટો રિક્ષાની તપાસ કરતી વખતે દરોડા પાડતી ટુકડીને શ્રી અબ્દુલગફર ગુલામાલી શેખ ઉર્ફે રાજુભાઈનું ડ્રાઇવિંગ લાઇસન્સ મળી આવ્યું હતું, જે ૧.૪૫૦ કિલોગ્રામના ચરસ ઉપરાંત હતું.

૬. આરોપી નંબર ૦૪ ભાગી ગયો હોવાથી, દરોડા પાડનાર પક્ષ આખરે આરોપી નંબર ૦૪ના ઘરે લઈ જવામાં આવ્યો હતો, જ્યાં આરોપી નંબર ૧ પહેલેથી જ હાજર હતો.ત્યારબાદ, આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૦૪ નો પુત્ર–એટલે કે અબ્દુલ રજક (ત્યારબાદ "આરોપી નંબર ૦૨" તરીકે ઓળખાય છે)–પૂછપરછ કરવા આવ્યો.આખરે દરોડા પાડનાર પક્ષે ઉક્ત ઘરની તપાસ હાથ ધરી હતી, જેમાં ખુલ્લા રસોડામાં એક સિમેન્ટની થેલી હતી, જેની નીચે પીળા રંગના

વાયર હતા, જેની નીચે તેમને અખબારમાં વીંટાળેલું એક બંડલ મળ્યું હોવાનું કહેવાય છે, જે લિનનની દોરીથી બાંધવામાં આવ્યું હતું, જેની અંદર એક પારદર્શક પ્લાસ્ટિકની થેલી હતી, જેમાં ૨.૦૯૮ કિલોગ્રામ પદાર્થ હતો, જેમાંથી તે ચરસ હોવાનું બહાર આવ્યું હતું.ત્યારબાદ, જરૂરી ઔપચારિકતાઓ પૂર્ણ કરવામાં આવી હતી અને આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૦૨ની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી.આખરે, બે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ સાથે પંચનામા પણ નોંધવામાં આવ્યા હતા.

૭. આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૨ ના નિવેદનો એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ ની કલમ ૬૭ હેઠળ નોંધવામાં આવ્યા હતા જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે આરોપી નંબર ૧ ડ્રગની હેરફેરના વ્યવસાયમાં મદદ કરે છે જે આરોપી નંબર ૪ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે–જે ફરાર હતો.આખરે, આરોપી નંબર ૦૪ની પણ ૨૬.૦૬.૨૦૦૦ ના રોજ ધરપકડ કરવામાં આવી હોવાનું કહેવાય છે અને એન. ડી. પી. એસ. એક્ટ ૧૯૮૫ની કલમ ૬૭ હેઠળ તેના નિવેદન અનુસાર તેણે પ્રતિબંધિત પદાર્થનું પરિવહન અને વેચાણ કરવાની કબૂલાત કરી હતી, જે તેણે આરોપી નંબર ૦૫ને નિયમિતપણે વેચતો હતો.

૮. આખરે, આરોપો ઘડવામાં આવ્યા હતા અને કુલ પાંચ ફરિયાદી સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી જેમાં પીડબ્લ્યુ–૧ પંચ સાક્ષીઓમાંનો એક હતો,

પીડબ્લ્યુ–૦૨ થી પીડબ્લ્યુ–૦૪ દરોડા પાડતા પક્ષના સભ્યો હતા અને પીડબ્લ્યુ–૦૫ એફએસએલ નિષ્ણાત હતા.તેનાથી વિપરીત, બચાવ પક્ષે તેમની તરફેણમાં કુલ સાત સાક્ષીઓની તપાસ કરી હતી.

૯. આરોપી નંબર ૧થી આરોપી નંબર ૦૫ની સુનાવણી સેશન્સ કેસ નંબર ૧૪૩ ઓફ ૨૦૦૦ અને સેશન્સ કેસ નંબર ૨૯૫ ઓફ ૨૦૦૦માં વધારાના સેશન્સ જજ દ્વારા તારીખ ૨૮.૦૧.૨૦૦૪ ના ચુકાદા દ્વારા પૂર્ણ કરવામાં આવી હતી, જેમાં જ્યારે આરોપી નંબર ૦૨ અને આરોપી નંબર ૦૩ને નિર્દોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા, ત્યારે આરોપી નંબર ૦૧, આરોપી નંબર ૦૪ અને આરોપી નંબર ૦૫ને ઉપરોક્ત મુજબ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા.

૯એ. આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૪ બંનેએ ગુજરાત હાઈકોર્ટ સમક્ષ સંબંધિત અપીલ દાખલ કરી હોવાથી તેમની દોષિતતાની પુષ્ટિ થઈ હતી, જ્યારે આરોપી નંબર ૧ પર લાદવામાં આવેલા દંડને ઉપરોક્ત રીતે વધારવામાં આવ્યો હતો અને ડિફોલ્ટ સજાને ઘટાડવામાં આવી હતી.ઉપર જણાવ્યા મુજબ, આરોપી નંબર ૦૫એ કોઈ અપીલ પસંદ કરી ન હતી.

૧૦. ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૬૭ હેઠળ અપીલકર્તાઓના નિવેદનો પ્રથમ દૃષ્ટિએ

સ્વૈચ્છિક અને પ્રલોભન, ધમકી અથવા બળજબરી વગરના હતા અને આરોપી નંબર ૧નું નિવેદન આરોપી નંબર ૦૪ દ્વારા લાંબા સમય સુધી માદક દ્રવ્યોના વ્યવહારનો સંદર્ભ આપે છે જેમાં તેણે પણ મદદ કરી હતી.તેથી, ભારતીય પુરાવા અધિનિયમ, ૧૮૭૨ (ત્યારબાદ "આઈ. ઈ. એ. ૧૮૭૨" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ની કલમ ૧૧૪ હેઠળ કાર્યવાહીની તરફેણમાં ધારણા અસ્તિત્વમાં છે.કોઈ પણ આરોપીએ ઉપરોક્ત નિવેદનો પાછા લીધા ન હતા અથવા તેમણે વિકૃતિ દર્શાવતી કોઈ ફરિયાદ દાખલ કરી ન હતી.બચાવ પક્ષ, અગ્રણી પુરાવા હોવા છતાં, તેમના નિવેદનને સ્થાપિત કરી શક્યો ન હતો કે અધિકારીઓ આરોપી નંબર ૦૪ ના ઘર વિશે પૂછપરછ કરવા આવ્યા હતા અને આખરે તમામ કાયદેસરતાઓની વિરુદ્ધમાં આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૦૨ ની ધરપકડ કરી હતી.વધુમાં, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓના નિવેદનોમાં સુસંગતતા હતી અને બચાવ પક્ષ દ્વારા પંચનામામાં કોઈ ચોક્કસ અવિશ્વસનીયતા સ્થાપિત કરવામાં આવી ન હતી.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિંયમ ૧૯૮૫ની જોગવાઈઓમા નિર્ધારિત જરૂરી પાલનની બાબતમાં, એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૫૨એ હેઠળ સ્થાપિત પ્રક્રિયાને ધ્યાનમાં લેવાની ન હતી અને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ હેઠળ કોઈ અધિકૃતતાની જરૂર નહોતી.શ્રી તોમર ગેઝેટેડ અધિકારી હોવાથી, શ્રીમતી ચૌબે દ્વારા ૧૦.૧૨.૧૯૯૯ ના રોજઆપવામાં આવેલી માહિતી અનુસાર દરોડા પાડનાર પક્ષ સાથે ગયા હોવાથી, બચાવ પક્ષે પણ એન. ડી.

પી. એસ. અધિનિંયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૩૬ અથવા કલમ ૫૩ના ઉલ્લ ઘન અંગે કોઈ દલીલ કરી નથી.

૧૧. ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતે તેના ચુકાદાના ફકરા નંબર ૩૬માં પણ અવલોકન કર્યું હતું કે અહેવાલો (આંક ૮૭ અને આંક. ૧૧૨) ઝોનલ અધિકારીને સુપરત કરવામાં આવી હતી.વધુમાં, તેણે બચાવ પક્ષને નકારી કાઢ્યો હતો કે ફરિયાદી પક્ષ દસ્તાવેજી પુરાવા સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ ગયો હતો કારણ કે બચાવ પક્ષે ઉપરોક્ત દસ્તાવેજોના પ્રદર્શન સામે કોઈ વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો, જેમાં એનડીપીએસ અધિનિયમની કલમ ૫૭ ના પાલનમાં નોંધાયેલા ધરપકડ અહેવાલો, આરોપી નંબર ૦૪ અને આરોપી નંબર ૧ ની ધરપકડ મેમો અને આરોપી વ્યક્તિઓના નજીકના સંબંધીઓને આપવામાં આવેલી જાણનો સમાવેશ થાય છે.

૧૨. ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો અભિપ્રાય હતો કે બે નાની વિસંગતતાઓ, એટલે કે પંચોને બોલાવનારા પ્રસ્તાવો અને આરોપી નંબર ૦૨નું નિવેદન નોંધાવવા સિવાય, દરોડા પાડનાર પક્ષના સભ્યોની જુબાનીની સત્યતા પર સવાલ ઉઠાવવાનું કોઈ કારણ નથી.ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓના નિવેદનોમાં તે નાની ભૂલો મામલાના મૂળ સુધી નથી જતી.ત્યારબાદ, આરોપી નંબર ૦૨ને નિર્દોષ જાહેર કરતી વખતે, ઉચ્ચ અદાલતે માન્યું હતું કે તેને સામેલ

ગુનાહિતતામાં સંડોવતા કોઈ પુરાવા નથી.તે જ સમયે, અદાલતે અવલોકન કર્યું હતું કે નિર્દોષ જાહેર કરવાના આવા તારણો અન્ય આરોપી વ્યક્તિઓ, અન્ય બાબતોની સાથે, આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૪ સામેના કાર્યવાહીના કેસને દૂર કરતા નથી, જે કોઈપણ વાજબી શંકાની બહાર સ્થાપિત થાય છે.

૧૩. આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૪ દ્વારા ઘરનો સંયુક્ત કબજો સાબિત કરવા માટે કોઈ સ્વતંત્ર સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી ન હોવાના વાંધાના સંદર્ભમાં, ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતે બચાવ પક્ષના સાક્ષી (આરોપી નંબર ૪ ના ભાઈ) ની જુબાની પર આધાર રાખ્યો હતો, જેમણે જુબાની આપી હતી કે આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા તેમના મહેમાનોને મનોરંજન આપવા માટે આ આવાસ પર કબજો કરવામાં આવ્યો હતો.આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૦૪ દ્વારા મકાનના કબજાની હકીકત તેમના પોતાના કબૂલાતના નિવેદનો દ્વારા મજબૂત બને છે અને સ્વતંત્ર સાક્ષી પીડબ્લ્યુ–૧ ની જુબાની દ્વારા સમર્થન મળે છે.ત્યારબાદ, શ્રીમતી ચૌબે અને પીડબ્લ્યુ–૦૫ના નિવેદનોને ધ્યાનમાં રાખીને, ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું હતું કે તપાસ માટે ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીમાં મોકલવામાં આવતા માલ પર સીલ સાથે મુદ્દામલની પ્રાપ્તિ અંગે કોઈ નબળાઈ નથી.

૧૪. એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૨) ના પાલનના

પ્રશ્નનો જવાબ આપતા, ઉચ્ચ ન્યાયાલય ફરિયાદી પક્ષની એ દલીલને સ્વીકારવા તરફ વળ્યું હતું કે ગુપ્ત માહિતીના રેકોર્ડિંગ અને તેને તેના વરિષ્ઠ અધિકારીને પહોંચાડવાના સંદર્ભમાં શ્રીમતી ચૌબેનું નિવેદન શ્રીમતી ચૌબે અને શ્રી તોમરની સુસંગત જુબાની દ્વારા સ્થાપિત થયું હતું અને સ્પષ્ટતા કરી હતી કે ભૂતપૂર્વની જુબાનીને આ આધાર પર ફેંકી શકાતી નથી કે પંચ સાક્ષીને કોણે બોલાવ્યો તે મુદ્દા પર ભિન્નતા હતી.ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતે આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૪ની દોષિત ઠેરવવાના કેસને સમર્થન આપ્યું હતું.

૧૫. અહીં અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલે દલીલ કરી છે કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૬૭ની જોગવાઈ હેઠળ નોંધાયેલા તાત્કાલિક કેસમાં અપીલકર્તાઓ/આરોપીઓનું નિવેદન સ્વીકાર્ય ન હતું અને આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૦૪ની સજાનો આધાર ન હોવો જોઈએ.અમારા ધ્યાન પર લાવવામાં આવ્યું છે કે ઉચ્ચ અદાલતે આરોપી નંબર ૧ના આરોપી નંબર ૦૪ને આપેલા નિવેદનોની વિવેચનાત્મક તપાસ કરી છે અને અવલોકન કર્યું છે કે તે સ્વૈચ્છિક પ્રકૃતિના છે અને અન્ય પુરાવાઓ દ્વારા તેની પુષ્ટિ કરવામાં આવી છે જે તેમની દોષિતતાનો આધાર બની શકે છે.આ હેતુ માટે, તોફાન સિંહ વિરુદ્ધ તમિલનાડુ રાજ્ય (૨૦૨૧) ૪ એસ. સી. સી. ૧ના નિર્ણય પર નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે, જેમાં સ્પષ્ટ રીતે એવું માનવામાં આવ્યું છે કે એન. ડી. પી.

એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૬૭ હેઠળ નોંધાયેલું નિવેદન પુરાવામાં અસ્વીકાર્ય છે.અહીં બહુમતી અભિપ્રાયમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૬૭ હેઠળ નિવેદન નોંધવાની સત્તા પ્રકૃતિમાં મર્યાદિત છે અને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ થી ૪૪ માં નિર્ધારિત સલામતીઓને આધિન આપવામાં આવી છે, જેનો હેતુ વોરંટ વિના પ્રવેશ, તપાસ, જપ્તી અને ધરપકડ કરવાનો અને તપાસ દરમિયાન નહીં પણ માત્ર તપાસ હાથ ધરવાનો છે.તે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ હેઠળ તપાસ અથવા તપાસ શરૂ કરવા માટે છે અને તે કબૂલાતના નિવેદનની મર્યાદાને પૂર્ણ કરતું નથી.

૧૬. એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે શ્રીમતી ચૌબેને મળેલી ગુપ્ત માહિતી માત્ર ઓટો રિક્ષા સાથે સંબંધિત હતી જેમાં આરોપી નંબર ૦૪ પ્રતિબંધિત પદાર્થ લઈ જવાનો હતો–જે આખરે જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો.જો કે, તે ઘર વિશે કોઈ ગુપ્ત માહિતી અસ્તિત્વમાં નહોતી કે જ્યાં દરોડા પાડનાર પક્ષ દ્વારા અનુગામી શોધ/દરોડા પાડવામાં આવ્યા હતા.બાદમાં પ્રાપ્ત થયેલી અને નોંધાયેલી માહિતીના અવકાશની સંપૂર્ણપણે બહાર હતી અને તેથી તેમાં શોધ સંપૂર્ણપણે ગેરકાયદેસર હતી અને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ની જોગવાઈઓનું ઉલ્લંઘન હતું.વિદ્વાન વકીલે ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓના નિવેદનો ઉપરાંત દરોડા પાડતા પક્ષ દ્વારા નોંધાયેલા પંચનામામાં ખોટી બાબતો અને

અસાતત્યતા તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે.

૧૭. વિદ્વાન વકીલ દર્શન સિંહ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય (૨૦૧૬) ૧૪ એસ. સી. સી. ૩૫૮ પર વધુ આધાર રાખે છે જે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૧) અને (૨) ના અવકાશ અને એકબીજા સામે તેમના સ્વતંત્ર પાલનની જરૂરિયાત સાથે સંબંધિત છે.આ અદાલતે અહીં એવું માન્યું હતું કે એસ. એચ. ઓ. ના કહેવા પર માત્ર એફ. આઈ. આર. ની નોંધણી અને ત્યારબાદ પોલીસ અધિક્ષકને તેનો સંદેશાવ્યવહાર એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૨) નું પૂરતું પાલન નહીં થાય.આ હેતુ માટે, પૃષ્ઠ ૩૬૪ પર ઉપરોક્ત ચુકાદાના ફકરા નંબર ૧૩ નો સંદર્ભ નીચે મુજબ આપવામાં આવ્યો છેઃ

"૧૩. પ્રતિવાદીના વિદ્વાન વકીલના હાથે રજૂ કરાયેલી રજૂઆત પર વિચારપૂર્વક વિચારણા કર્યા પછી, અમારો મત છે કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૪૨ (૧) માં સમાવિષ્ટ આદેશ, જેમાં લેખિતમાં રેકોર્ડિંગની જરૂર છે, ગુપ્ત માહિતીની પ્રાપ્તિને લગતી વિગતો, તેમજ ઉપરી અધિકારીને તેનો સંદેશાવ્યવહાર ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની જોગવાઈઓ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયાથી અલગ અને અલગ છે.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૪૧ની પેટા-કલમ (૧) એ જોગવાઈ કરે છે કે મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ અથવા પ્રથમ વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટ અથવા

રાજ્ય સરકાર દ્વારા વિશેષ રીતે સશક્ત દ્વિતીય વર્ગના કોઈપણ મેજિસ્ટ્રેટ કોઈ પણ વ્યક્તિની ધરપકડ માટે વોરંટ જારી કરી શકે છે જેને તેની પાસે પ્રકરણ IV હેઠળ શિક્ષાપાત્ર કોઈ પણ ગુનો કર્યો હોવાનું માનવાનું કારણ છે. કલમ ૪૧ની પેટા–કલમ (૨) એ કેન્દ્રીય આબકારી, નાર્કોટિક્સ, કસ્ટમ્સ, રેવન્યુ ઇન્ટેલિજન્સ વગેરે વિભાગોના અધિકારીઓ દ્વારા સમાન હેતુઓ માટે અધિકૃતતા જારી કરવાનો ઉલ્લેખ કરે છે. એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૪૨ની પેટા–કલમ (૧) જણાવે છે કે જો સશક્ત અધિકારી પાસે કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલી પૂર્વ માહિતી હોય, તો તેણે તેને લેખિતમાં લેવી જોઈએ, અને જ્યાં તેની પાસે તેની વ્યક્તિગત જાણકારીમાંથી એવું માનવાનું કારણ હોય કે પ્રકરણ ૪ હેઠળના ગુનાઓ કરવામાં આવ્યા છે અથવા આવા ગુનાઓ કરવાના પુરાવા આપતી સામગ્રી કોઈપણ બિલ્ડિંગમાં છુપાવવામાં આવી છે, વગેરે. તે સૂર્યોદય અને સૂર્યાસ્ત વચ્ચે વોરંટ વિના ધરપકડ અથવા શોધ કરી શકે છે અને તે તેના વિશ્વાસના કારણોને રેકોર્ડ કર્યા વિના આમ કરી શકે છે.ઉપર નોંધાયેલી બે અલગ–અલગ પ્રક્રિયાઓ એકબીજાથી અલગ છે.એકનું પાલન કરવાથી બીજાનું પાલન થશે નહીં.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૪૨ હેઠળ વિચારવામાં આવેલા સંજોગોમાં તેમાં વિચારવામાં આવેલી પ્રક્રિયાના આદેશને અલગથી અનુસરવો પડશે, જે રીતે આ અદાલત દ્વારા કરનૈલ સિંહ કેસમાં અર્થઘટન કરવામાં આવ્યું છે [કરનૈલ સિંહ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય, (૨૦૦૯) ૮ એસ. સી. સી. ૫૩૯:(૨૦૦૯) ૩ એસ. સી. સી. (સી. આર. આઈ.) ૮૮૭]

અને તે જ ધારવામાં આવશે નહીં, માત્ર એટલા માટે કે સંબંધિત સ્ટેશન હાઉસ અધિકારીએ પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધાવ્યો હતો, જે ફોજદારી કાર્યવાહી સંહિતાની જોગવાઈઓનું પાલન કરીને પોલીસ અધિક્ષકને પણ મોકલવામાં આવ્યો હતો."

૧૮. ઉપરોક્ત સંદર્ભ આ અદાલતના બંધારણીય ખંડપીઠે આપેલા ચુકાદા, એટલે કે કરનૈલ સિંહ વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય (૨૦૦૯) ૮ એસ. સી. સી. ૫૩૯ પર આધાર રાખે છે, જેના પર પણ અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે આધાર રાખ્યો છે.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૧) અને (૨) મુજબ પ્રવેશ, તપાસ અને જપ્તી પહેલાં ઉપરી અધિકારીને માહિતી લખવાની અને પહોંચાડવાની વૈધાનિક જરૂરિયાત પર આ એક પ્રખ્યાત ચુકાદો છે, જેમાં શાબ્દિક અથવા નોંધપાત્ર પાલનની જરૂર છે.વિદ્વાન વકીલે અમારું ધ્યાન ચુકાદાના પાના નં. ૫૫૪ પરના ફકરા નંબર ૩૫ તરફ દોર્યું છે, જે અબ્દુલ રાશિદ ઇબ્રાહિમ મન્સુરી વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય (૨૦૦૦) ૨ એસસીસી ૫૧૩ અને સાજન અબ્રાહમ વિરુદ્ધ કેરળ રાજ્ય (૨૦૦૧) ૬ એસસીસી ૬૯૨ના નિર્ણયોની અસર સાથે સંબંધિત છે.આ કારણે, એવું અવલોકન કરવામાં આવ્યું હતું કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨નું સંપૂર્ણ બિન–પાલન અસ્વીકાર્ય હશે, પરંતુ ઉપરોક્ત વિલંબ વિશે સંતોષકારક સમજૂતી સાથે વિલંબિત પાલન કલમ ૪૨ (૧) અને (૨) હેઠળ વૈધાનિક જરૂરિયાતોનું

સ્વીકાર્ય પાલન હોઈ શકે છે.ચુકાદાની વધુ સારી સ્પષ્ટતા માટે, ફકરો નંબર ૩૫ નીચે પ્રમાણે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવ્યો છેઃ

"૩૫. નિષ્કર્ષમાં, જે નોંધવું જોઈએ તે એ છે કે અબ્દુલ રાશિદ [(૨૦૦૦) ૨ એસસીસી ૫૧૩:૨૦૦૦ SCC (CRI) ૪૯૬] ને કલમ ૪૨ (૧) અને ૪૨ (૨) ની જરૂરિયાતો સાથે શાબ્દિક પાલનની જરૂર નહોતી કે સાજન અબ્રાહમ [(૨૦૦૧) ૬ SCC ૬૯૨:૨૦૦૧ એસ. સી. સી. (સી. આર. આઈ.) ૧૨૧૭] નું માનવું છે કે કલમ ૪૨ (૧) અને ૪૨ (૨) ની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરવાની જરૂર નથી.બે નિર્ણયોની અસર નીચે મુજબ હતીઃ

(ક) કોઈ પણ વ્યક્તિ પાસેથી [કલમ ૪૨ની પેટા–કલમ (૧) માં ઉલ્લેખિત પ્રકૃતિની] માહિતી પ્રાપ્ત કર્યા પછી અધિકારીએ કલમ ૪૨ (૧) ની કલમ (એ) થી (ડી) ના સંદર્ભમાં કાર્યવાહી કરવા માટે આગળ વધતા પહેલા તેને સંબંધિત રજિસ્ટરમાં લેખિતમાં નોંધવી પડતી હતી અને તરત જ તેના તાત્કાલિક અધિકારી ઉપરી અધિકારીને એક નકલ મોકલવી પડતી હતી.

(બી) પરંતુ જો માહિતી ત્યારે પ્રાપ્ત થઈ હોય જ્યારે અધિકારી પોલીસ સ્ટેશનમાં ન હોય, પરંતુ જ્યારે તે પેટ્રોલિંગ ફરજ પર હોય અથવા અન્યથા, મોબાઇલ ફોન અથવા અન્ય માધ્યમો દ્વારા, અને માહિતી તાત્કાલિક કાર્યવાહીની માંગ કરે છે

અને કોઈપણ વિલંબને પરિણામે માલ અથવા પુરાવા દૂર કરવામાં અથવા નાશ કરવામાં આવ્યા હોત, તો તેને આપવામાં આવેલી માહિતી લેખિતમાં લેવી શક્ય અથવા વ્યવહારુ ન હોત, આવી સ્થિતિમાં, તે કલમ ૪૨ (૧) ની કલમ (એ) થી (ડી) મુજબ કાર્યવાહી કરી શકે છે અને તે પછી તરત જ, તે વ્યવહારુ છે, લેખિતમાં માહિતી રેકોર્ડ કરો અને તાત્કાલિક જાણ કરો અધિકારી ઉપરી અધિકારી માટે પણ એવું જ છે.

(સી) બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, પ્રાપ્ત માહિતીને લખવા અને તેની નકલ ઉપરી અધિકારીને મોકલવાના સંદર્ભમાં કલમ ૪૨ (૧) અને ૪૨ (૨) ની આવશ્યકતાઓનું પાલન, સામાન્ય રીતે અધિકારી દ્વારા પ્રવેશ, તપાસ અને જપ્તી પહેલાં થવું જોઈએ.પરંતુ આકસ્મિક પરિસ્થિતિઓ સાથે સંકળાયેલા વિશેષ સંજોગોમાં, લેખિતમાં માહિતીનું રેકોર્ડિંગ અને તેની નકલ સત્તાવાર ઉપરી અધિકારીને મોકલવી વાજબી સમયગાળા એટલે કે શોધ, પ્રવેશ અને જપ્તી પછી મુલતવી રાખવામાં આવી શકે છે.પ્રશ્ન તાકીદ અને અનુકૂળતાનો છે.

(ડી) જ્યારે કલમ ૪૨ ની પેટા–કલમ (૧) અને (૨) ની જરૂરિયાતોનું સંપૂર્ણ પાલન અસ્વીકાર્ય છે, ત્યારે વિલંબ વિશે સંતોષકારક સમજૂતી સાથે વિલંબિત પાલન કલમ ૪૨ નું સ્વીકાર્ય પાલન હશે.ઉદાહરણ તરીકે, જો કોઈ વિલંબના પરિણામે આરોપી ભાગી શકે છે અથવા માલ અથવા પુરાવાઓનો નાશ થઈ શકે

છે અથવા દૂર થઈ શકે છે, કાર્યવાહી શરૂ કરતા પહેલા પ્રાપ્ત માહિતીને લેખિતમાં રેકોર્ડ ન કરી શકે અથવા આવી માહિતીની નકલ અધિકારી ઉપરી અધિકારીને તાત્કાલિક ન મોકલી શકે, તો તેને કલમ ૪૨નું ઉલ્લંઘન ગણવામાં આવશે નહીં.પરંતુ જો પોલીસ અધિકારી કાર્યવાહી કરવા માટે પૂરતો સમય સાથે પોલીસ સ્ટેશનમાં હોય ત્યારે માહિતી પ્રાપ્ત થઈ હોય અને જો પોલીસ અધિકારી પ્રાપ્ત માહિતી લેખિતમાં નોંધવામાં નિષ્ફળ જાય અથવા તેની નકલ વરિષ્ઠ અધિકારીને મોકલવામાં નિષ્ફળ જાય, તો તે કાયદાની કલમ ૪૨નું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન હોવાથી શંકાસ્પદ સંજોગો હશે. તેવી જ રીતે, જો પોલીસ અધિકારી માહિતી બિલકુલ રેકોર્ડ કરતો નથી, અને અધિકારી ઉપરી અધિકારીને બિલકુલ જાણ કરતો નથી, તો પણ તે કાયદાની કલમ ૪૨નું સ્પષ્ટ ઉલ્લંઘન હશે. કલમ ૪૨નું પર્યાપ્ત કે નોંધપાત્ર પાલન છે કે નહીં તે દરેક કેસમાં નિર્ણય લેવાનો હકીકતનો પ્રશ્ન છે.૨૦૦૧ના અધિનિંયમ ૯ દ્વારા કલમ ૪૨મા સુધારા સાથે ઉપરોક્ત સ્થિતિ મજબૂત થઈ."

૧૯. તેનાથી વિપરીત, પ્રતિવાદી નંબર ૦૨ માટે વિદ્વાન વકીલ અહીં સમાવિષ્ટ કરે છે કે ટ્રાયલ કોર્ટ અને હાઈકોર્ટના સહવર્તી તારણોમાં કોઈ નબળાઈ નથી.વૈધાનિક જરૂરિયાતોનું સારી રીતે પાલન નોંધવામાં આવ્યું છે અને નીચેની અદાલતો દ્વારા પુરાવાઓનું પૂરતું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું છે.વધુમાં, ફરિયાદી પક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીમાં કોઈ ભૌતિક વિરોધાભાસ જોવા મળ્યો નથી અને

તે જ વિશ્વાસ ઇચ્છે છે.તે એક સ્થાયી કાયદો છે કે હકીકતોના સહવર્તી તારણોમાં સામાન્ય રીતે દખલ થવી જોઈએ નહીં જ્યાં સુધી બાલક રામ વિરુદ્ધ ઉત્તર પ્રદેશ રાજ્ય (૧૯૭૫) ૩ એસ. સી. સી. ૨૧૯ માં આપવામાં આવેલા નિર્ણયમાં ફકરા નંબર ૨૬ માં અવલોકનના પ્રકાશમાં પ્રથમ દૃષ્ટિએ વિકૃતિ અથવા વાહિયાતતા અસ્તિત્વમાં ન હોય.

૨૦. પ્રતિવાદી નંબર ૦૨ માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા આગળ રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે એનડીપીએસ અધિનિયમ ૧૯૮૫ ની કલમ ૪૨ હેઠળ વૈધાનિક આવશ્યકતાઓનું નોંધપાત્ર પાલન કરવામાં આવ્યું છે કારણ કે શ્રીમતી ચૌબેએ ગુપ્ત માહિતી લેખિતમાં રેકોર્ડ કરી હતી અને તે જ તેમના વરિષ્ઠ અધિકારી શ્રી તોમરને આરોપી નંબર ૦૪ અને આરોપી નંબર ૧ સામે દરોડા પહેલા પહોંચાડી હતી.એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે આરોપી નંબર ૦૪ના નિંવાસસ્થાન પર હાથ ધરવામા આવેલી તપાસ જેમાં આરોપી નંબર ૧ પણ હાજર હતો, તે ઉપરોક્ત ગુપ્ત માહિતીના આધારે લેવામાં આવેલી કાર્યવાહીના સાતત્યમાં હતી.આ માટે વિદ્વાન વકીલે શ્રીમતી ચૌબે (પીડબ્લ્યુ–૦૨) અને શ્રી તોમર (પીડબ્લ્યુ–૦૩) ની જુબાનીઓ અમારા ધ્યાન પર લાવી છે.વૈકલ્પિક રીતે, એમ ધારીને પણ કે આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૪ ના ઘરે દરોડા/શોધનો કહેવાતો છેલ્લો ભાગ ગુપ્ત માહિતી અનુસાર આરોપી નંબર ૪ સામે લેવામાં આવેલી કાર્યવાહીના સાતત્યમાં ન હતો, તેમ છતાં એન. ડી. પી. એસ.

અધિનિયમ ૧૯૮૫ ની કલમ ૪૨ નું યોગ્ય પાલન કરવામાં આવ્યું છે કારણ કે તે શ્રી તોમરની વ્યક્તિગત જાણકારી પર આધારિત હતું, જે ગેઝેટેડ અધિકારી છે.વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૪૨ (૨) ની જોગવાઈને અલગ રીતે વાંચવાની છે અને હવેથી જ્યાં તે ઉપરી અધિકારીની વ્યક્તિગત જાણકારીમાંથી બહાર આવે છે ત્યાં લેખિતમાં માહિતીને દૂર કરવાની જરૂર નથી.આ દલીલને આગળ વધારવા માટે, વિદ્વાન વકીલે વર્તમાન કેસના તથ્યોને પંજાબ રાજ્ય વિરુદ્ધ બલબીર સિંહ (૧૯૯૪) ૩ એસ. સી. સી. ૨૯૯ અને કરનૈલ સિંહ (સુપ્રા) ના નિર્ણયોના ગુણોત્તરથી અલગ પાડ્યા છે કારણ કે તેઓ માત્ર કોઈ પણ વ્યક્તિ પાસેથી માહિતીની પ્રાપ્તિ પર અનુસરવાની પ્રક્રિયાનો ઉલ્લેખ કરે છે અને અધિકારીની "વ્યક્તિગત જાણકારી" નો નહીં.

૨૧. વધુમાં, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૧) નું નોંધપાત્ર પાલન કરવામાં આવ્યું છે કારણ કે આરોપી નંબર ૦૪ અને તેના ફરાર થવા સામે કાર્યવાહી દરમિયાન, એક આકસ્મિક પરિસ્થિતિ ઊભી થઈ હતી જેના કારણે તેના ઘરની તપાસ જરૂરી બની હતી–જે તે સ્થળની નજીક હતું જ્યાં ઓટો રિક્ષા ત્યજી દેવામાં આવી હતી.એવી ગંભીર સંભાવના હતી કે જો આરોપી નંબર ૦૪ તેના ઘરે હોત તો તે ભાગી ગયો હોત અને/અથવા જો તેના નિવાસસ્થાન પર વધુ પ્રતિબંધિત જથ્થો હોત, તો

તેણે તેનો પણ ઉપયોગ કર્યો હોત.ત્યાંથી, દરોડા પાડનાર પક્ષે આરોપી નંબર ૦૪ના ઘરે કથિત તપાસ હાથ ધરવા માટે તેમના હાથ બાંધી દીધા હતા, કારણ કે કરનૈલ સિંહ (ઉપરોક્ત) ના ગુણોત્તરમાં શાબ્દિક પાલનની જરૂર નથી, પરંતુ દરેક કેસની હકીકતોને આધારે નોંધપાત્ર પાલનની જરૂર છે.

૨૨. પ્રતિવાદી નંબર ૦૨ માટે વિદ્વાન વકીલ આગળ દલીલ કરે છે કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ ની કલમ ૫૦ નો અવકાશ વ્યક્તિના વ્યક્તિની શોધ સુધી મર્યાદિત છે અને તેમાં કોઈ પણ આધાર (ઓ) પર કરવામાં આવેલી શોધનું પાલન શામેલ નથી.રિલાયન્સ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ પવન કુમાર (૨૦૦૫) ૪ એસ. સી. સી. ૩૫૦ પર મૂકવામાં આવ્યું છે જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે ગેઝેટેડ અધિકારીની હાજરી માત્ર શોધના સમયે જ જરૂરી છે જે વ્યક્તિ પર છે અને પરિસરની શોધ દરમિયાન લાગુ પડતી નથી.આ દલીલને ટેકો આપવા માટે, એવી રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત અર્થઘટન એનડીપીએસ અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ના વાંચનમાં બંધબેસે છે કારણ કે એનડીપીએસ અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૧) (એ) મકાન અથવા વાહન અથવા સ્થળની શોધને સમજે છે જ્યારે એનડીપીએસ અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૧) (ડી) વ્યક્તિની શોધ માટે વિચારણા કરે છે.

૨૩. જો કે, પ્રતિબંધિત પદાર્થની વસૂલાતને લગતી ધારણા, પ્રતિવાદી નંબર

૦૨ માટે વિદ્વાન વકીલ રજૂ કરે છે કે એકવાર કોઈ વ્યક્તિના કબજામાંથી પ્રતિબંધિત પદાર્થની વસૂલાત થઈ જાય, તો એનડીપીએસ અધિનિયમ ૧૯૮૫ ની કલમ ૫૪ મુજબ એક નકારી શકાય તેવી ધારણા ઊભી થાય છે કે ઉપરોક્ત વ્યક્તિએ એનડીપીએસ અધિનિયમ ૧૯૮૫ હેઠળ ગુનો કર્યો છે.આ દલીલને વધુ મજબૂત બનાવવા માટે, વિદ્વાન વકીલે મદન લાલ વિરુદ્ધ હિમાચલ પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૩) ૭ એસ. સી. સી. ૪૬૫ ના નિર્ણય તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું છે, જેમાં ચુકાદાના ફકરા નંબર ૨૨ થી ૨૬ પર એવું નક્કી કરવામાં આવ્યું છે કે ઉપરોક્ત પ્રતિબંધિત પદાર્થના કબજામાં રચનાત્મક કબજો સામેલ છે અને તે માત્ર પ્રતિબંધિત પદાર્થનો વાસ્તવિક કબજો હોવો જરૂરી નથી.ઉપરોક્ત નોંધાયેલ રજૂઆતોના આધારે, તે તાત્કાલિક અપીલ રદ કરવા માટે પ્રાર્થના કરે છે.

૨૪. આપણે દરેક વિવાદમાં અસ્તિત્વમાં રહેલા કાનૂની સિદ્ધાંતો અને ન્યાયશાસ્ત્રના આધારે તથ્યાત્મક વિશ્લેષણમાં ઊંડાણ કરીએ તે પહેલાં, ભારતના બંધારણ, ૧૯૫૦ (ત્યારબાદ "ભારતનું બંધારણ" તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ના હૃદય અને આત્માનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય છે–કલમ ૨૧–ન્યાયી અને ન્યાયી સુનાવણીને માનવીય અને મૂળભૂત અધિકાર બનાવવાની જરૂર છે અને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ ના અર્થમાં ફરિયાદી તેમજ સંબંધિત અધિકારીઓની ક્રિયાઓ આરોપીના અધિકારોને જાળવી રાખવાની

ખાતરી કરવા તરફ હોવી જોઈએ જેથી ન્યાયી સુનાવણી થઈ શકે.લેટિન મેક્સિમ્સ સાલુસ પોપુલી સર્વોમા લેક્સ (લોકોની સલામતી એ સર્વોચ્ચ કાયદો છે) અને સાલુસ રિપબ્લિક સર્વોમા લેક્સ (રાજ્યની સલામતી એ સર્વોચ્ચ કાયદો છે) વચ્ચેનું સુમેળભર્યું સંતુલન માત્ર નિર્ણાયક અને સુસંગત જ નથી, પરંતુ તે સિદ્ધાંતના મૂળમાં આવેલું છે કે રાજ્ય યોગ્ય, ન્યાયી અને ન્યાયી હોવા છતાં વ્યક્તિનું કલ્યાણ સમુદાયના કલ્યાણને આધીન હોવું જોઈએ, જેમ કે મિરાન્ડા વિ. એરિઝોના (૧૯૬૬) ૩૮૪ યુ. એસ. ૪૩૬ ના નિર્ણયમાં પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યું હતું.

૨૫. એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ એ પ્રજાસત્તાકમાં માદક દ્રવ્યોના જોખમને ઘટાડવાના હેતુ સાથેનો એક વિશેષ કાયદો હોવાથી સત્તાવાળાઓની તરફેણમાં વ્યાપક નિયંત્રણ જરૂરી બન્યું હતું.છેલ્લા બે દાયકાઓમાં આ અદાલતના નિર્ણયોમાં પણ આ જ વાત સારી રીતે પ્રતિબિંબિત થાય છે.તદનુસાર, વર્તમાન તથ્યાત્મક માળખાના મૂલ્યાંકનના હેતુ માટે વિચારવાની મુખ્ય જોગવાઈઓ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧,૪૨ અને ૬૭ છે.તે પછી અહીં તેનું વિશ્લેષણ કરવામાં આવ્યું છે.

૨૬. બંને પક્ષોના વિદ્વાન સલાહકારોને સાંભળ્યા પછી, અમે આઈ. ઈ. એ. ૧૮૭૨ની કલમ ૬ના ન્યાયશાસ્ત્રનો સંદર્ભ લેવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ.એવું

અવલોકન કરવું જોઈએ કે તે એક જ વ્યવહારનો ભાગ બનતી હકીકતોની સુસંગતતા સાથે વ્યવહાર કરે છે અને તેથી, ખાલી જોગવાઈનો સંદર્ભ લેવો નિર્ણાયક છે જે નીચે મુજબ છેઃ

"૬. સમાન વ્યવહારનો ભાગ બનતી હકીકતોની સુસંગતતા.—જે હકીકતો મુદ્દામાં ન હોવા છતાં, મુદ્દામાંની હકીકત સાથે એટલી રીતે જોડાયેલી છે કે તે એક જ વ્યવહારનો ભાગ બને છે, તે સુસંગત છે, પછી ભલે તે એક જ સમયે અને સ્થળે અથવા જુદા જુદા સમયે અને સ્થળોએ થયું હોય."

૨૭. આ અદાલતે જેન્ટેલા વિજયવર્ધન રાવ વિરુદ્ધ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય (૧૯૯૬) ૬ એસ. સી. સી. ૨૪૧ માં "સમાન વ્યવહારનો ભાગ બનતાં કૃત્યો" માટે પરીક્ષણ નક્કી કર્યું છે, જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું છે કે તે આ મુદ્દાની હકીકતના સંબંધમાં આવા નિવેદન અથવા હકીકતની સ્વયંસ્ફુર્તતા અને તાત્કાલિકતા પર આધારિત છે.પરંતુ જો એવો કોઈ અંતરાલ હોય કે જે બનાવટના હેતુ માટે પૂરતો હોવો જોઈતો હોય, તો ઉપરોક્ત નિવેદન નોંધવામાં આવ્યું હોય, ભલે તેમાં થોડો વિલંબ થયો હોય, તે રેઝ ગેસ્ટેનો ભાગ નથી.ધલ સિંહ દેવાંગન વિરુદ્ધ છત્તીસગઢ રાજ્ય (૨૦૧૬) એસ. સી. સી. ઓનલાઇન એસ. સી. ૯૮૩ ના નિર્ણયમાં ૩—ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે તેને અપનાવ્યો હતો.

૨૮. વર્તમાન તથ્યાત્મક મેટ્રિક્સમાં, સામગ્રીનો અભ્યાસ કર્યા પછી એવું જણાય છે કે આરોપી નંબર ૦૪ના નિવાસસ્થાન પર દરોડા પાડવાનો/તપાસ કરવાનો પ્રયાસ સ્પષ્ટપણે આરોપીની અટકાયતના અનુસરણમાં ન હતો, પરંતુ દરોડા પાડતા પક્ષના સભ્યોની જુબાનીઓ દર્શાવે છે કે ઘરની શોધ કરવાનો વિચાર પાછળથી કરવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ઓટો રિક્ષા પર દરોડા પાડવાની વચ્ચે ૪૦–૪૫ મિનિટનું માન્ય સમય અંતરાલ હતું, જેને ડ્રાઈવર અને આરોપી નંબર ૦૪ દ્વારા કથિત રીતે ત્યજી દેવામાં આવ્યું હતું અને ત્યારબાદ આરોપી નંબર ૦૪ના ઘરની તપાસ કરવામાં આવી હતી, જેમાં આરોપી નંબર ૦૪ હાજર હતો.વધુમાં, રેકોર્ડ પરથી એવું લાગે છે કે ઘરની તલાશી લેવાનો વિચાર પણ વધુ પ્રતિબંધિત પદાર્થોની વસૂલાત કરવાના હેતુથી હતો અને પ્રથમ વખત ભાગેડુ આરોપીઓને પકડવા માટે નહોતો.ત્યાંથી, તે સુરક્ષિત રીતે તારણ કાઢી શકાય છે કે આરોપી નંબર ૦૪ ના નિવાસસ્થાન પર કરવામાં આવેલી તપાસ એ શ્રીમતી ચૌબેને મળેલી ગુપ્ત માહિતીના આધારે ઓટો રિક્ષાની શોધ તરફ દરોડા પાડતા પક્ષની કાર્યવાહીનું સાતત્ય નથી.તદનુસાર, તે જેન્ટેલા વિજયવર્ધન રાવ (સુપ્રા) માં નિર્ધારિત પરીક્ષણની જરૂરિયાતોને યોગ્ય રીતે પૂર્ણ કરતું નથી.

૨૯. એ નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા પછી કે ત્યજી દેવાયેલી ઓટો રિક્ષાની તપાસ, અને જે ઘરમાં આરોપી નંબર ૧ હાજર હતો, તે અલગ–અલગ વ્યવહારો છે, ત્યારબાદ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ માં સૂચિબદ્ધ જરૂરી વૈધાનિક

સલામતીની વિચારણા કરવામાં આવી છે.હવેથી, આપણે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની સંબંધિત જોગવાઈઓના કાનૂની વિશ્લેષણમાં વધુ ઊંડાણપૂર્વક તપાસ કરીશું.

૩૦. આગામી મુદ્દો જે અમારા ધ્યાનમાં આવે છે તે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ના પાલનના સંદર્ભમાં છે.ઉપરોક્ત હેતુઓ માટે, એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ના ખાલી લખાણનું વિશ્લેષણ હવે પછી હાથ ધરવામાં આવ્યું છે.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ નીચે મુજબ લખવામાં આવી છેઃ

"૪૨. વોરંટ અથવા અધિકૃતતા વિના પ્રવેશ, તપાસ, જપ્તી અને ધરપકડનો અધિકાર.–

(૧) કેન્દ્રીય આબકારી, નાર્કોટિક્સ, કસ્ટમ્સ, રેવન્યુ ઈન્ટેલિજન્સ અથવા અર્ધલશ્કરી દળો અથવા સશસ્ત્ર દળો સહિત કેન્દ્ર સરકારના અન્ય કોઈ વિભાગના એવા કોઈપણ અધિકારી (શિપાઈ, સિપાહી અથવા કોન્સ્ટેબલથી ઉચ્ચ હોદ્દો ધરાવતા અધિકારી) કે જે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા આ માટે સશક્ત કરવામાં આવે છે, અથવા રાજ્ય સરકારના મહેસૂલ, ડ્રગ્સ નિયંત્રણ, આબકારી, પોલીસ અથવા અન્ય કોઈ વિભાગના એવા

કોઈપણ અધિકારી (શિપાઈ, સિપાહી અથવા કોન્સ્ટેબલથી ઉચ્ચ હોદ્દો ધરાવતા અધિકારી) કે જેને રાજ્ય સરકારના સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા આ માટે સશક્ત કરવામાં આવે છે, જો તેની પાસે એવું માનવાનું કારણ હોય તો કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલ વ્યક્તિગત જ્ઞાન અથવા માહિતી અને લેખિતમાં દૂર કરવામાં આવેલ કે કોઈપણ માદક દ્રવ્ય, અથવા માદક પદાર્થ, અથવા નિયંત્રિત પદાર્થ કે જેના સંબંધમાં આ અધિનિયમ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કરવામાં આવ્યો છે અથવા કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ કે જે આવા ગુનાનો પુરાવો આપી શકે છે અથવા કોઈપણ ગેરકાયદેસર રીતે હસ્તગત કરેલી મિલકત અથવા કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ કે જે આ અધિનિયમના પ્રકરણ વી. એ. હેઠળ જપ્તી અથવા ફ્રીઝિંગ અથવા જપ્તી માટે જવાબદાર હોય તેવી કોઈપણ ગેરકાયદેસર રીતે હસ્તગત કરેલી મિલકત ધરાવવાનો પુરાવો આપી શકે છે, તેને સૂર્યોદય અને સૂર્યાસ્તની વચ્ચે કોઈપણ મકાન, વાહન અથવા બંધ જગ્યાએ રાખવામાં અથવા છુપાવી શકાય છે.

((ક) આવી કોઈ ઈમારત, વાહન અથવા સ્થળે પ્રવેશ કરવો અને તેની તપાસ કરવી;

(બી) પ્રતિકારના કિસ્સામાં, કોઈપણ દરવાજો તોડો અને આવા પ્રવેશ માટેના કોઈપણ અવરોધને દૂર કરો;

(સી) આવી દવા અથવા પદાર્થ અને તેના ઉત્પાદનમાં ઉપયોગમાં લેવાતી તમામ સામગ્રી અને અન્ય કોઈપણ વસ્તુ અને કોઈપણ પ્રાણી અથવા વાહન કે જેને તે આ અધિનિયમ હેઠળ જપ્ત કરવા માટે જવાબદાર હોવાનું માનવાનું કારણ ધરાવે છે તેને જપ્ત કરી શકે છે અને કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ કે જેને તે માનવાનું કારણ ધરાવે છે તે આ અધિનિયમ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર કોઈપણ ગુનાનો પુરાવો આપી શકે છે અથવા આ અધિનિયમના પ્રકરણ વીએ હેઠળ જપ્ત અથવા ફ્રીઝ અથવા જપ્ત કરવા માટે જવાબદાર હોય તેવી કોઈપણ ગેરકાયદેસર રીતે હસ્તગત કરેલી મિલકત ધરાવવાનો પુરાવો આપી શકે છે; અને

(ડી) અટકાયત અને શોધ, અને, જો તે યોગ્ય વિચારે છે, તો આ અધિનિયમ હેઠળ સજાપાત્ર કોઈ પણ ગુનો કર્યો હોવાનું માનવાનું કારણ ધરાવતી કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ કરો.

[પરંતુ ઉત્પાદિત દવાઓ અથવા મનોદૈહિક પદાર્થો અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ અથવા તે હેઠળ બનાવેલા કોઈ નિયમ અથવા આદેશ હેઠળ મંજૂર કરાયેલા નિયંત્રિત પદાર્થોના ઉત્પાદન માટેના લાઇસન્સ ધારકના સંદર્ભમાં, આવી શક્તિનો ઉપયોગ સબ–ઇન્સ્પેક્ટરના હોદ્દાથી નીચે ન હોય તેવા અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવશેઃ

વધુમાં પૂરી પાડવામાં આવેલ છે કે] જો આવા અધિકારી પાસે એવું માનવાનું કારણ હોય કે ગુનેગારના ભાગી જવા માટે પુરાવા અથવા સુવિધાને છુપાવવાની તક આપ્યા વિના સર્ચ વોરંટ અથવા અધિકૃતતા મેળવી શકાતી નથી, તો તે તેની માન્યતાના આધારો નોંધ્યા પછી સૂર્યાસ્ત અને સૂર્યોદય વચ્ચે કોઈપણ સમયે આવી ઈમારત, વાહન અથવા બંધ જગ્યાએ પ્રવેશ કરી શકે છે અને તપાસ કરી શકે છે.

(૨) જો કોઈ અધિકારી પેટા–કલમ (૧) હેઠળ લેખિતમાં કોઈ માહિતી લે છે અથવા તેની પરંતુક હેઠળ તેની માન્યતા માટેના આધારો નોંધે છે, તો તે સિત્તેર કલાકની અંદર તેના તાત્કાલિક સત્તાવાર ઉપરી અધિકારીને તેની એક નકલ મોકલશે."

૩૧. એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૧) ની જોગવાઈના અવલોકન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે આ જોગવાઈ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૨) ના આધારે સશક્ત અધિકારીને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ના પ્રકરણ ૪ હેઠળ કથિત ગુના અંગે કોઈપણ વ્યક્તિ પાસેથી પ્રાપ્ત માહિતીને રેકોર્ડ કરવા અથવા એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૧) ની જોગવાઈ અનુસાર તેની માન્યતાના

આધારોને રેકોર્ડ કરવા માટે ફરજ પાડે છે.જ્યારે ઉપરોક્ત શોધ અથવા દરોડા પહેલા તાત્કાલિક અધિકારી ઉપરી અધિકારીને તેની જાણ કરવાની હોય છે, ત્યારે આવું કરવામાં અસમર્થતાના કિસ્સામાં, એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૪૨ (૨) માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે તેની એક નકલ સંબંધિત તાત્કાલિક અધિકારી ઉપરી અધિકારીને તેની માન્યતાના આધારો સાથે અહીંના પરંતુક મુજબ મોકલવામાં આવશે.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૨) ના આધારે આ છૂટછાટ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫માં ૨૦૦૧ના સુધારા અધિનિયમ દ્વારા લાવવામાં આવી હતી, જેમાં આ સ્થિતિ પહેલાં, કલમ ૪૨ (૨) એ ઉપરોક્ત લેખનની નકલ તાત્કાલિક અધિકારી ઉપરી અધિકારીને "તાત્કાલિક" મોકલવાનું ફરજિયાત બનાવ્યું હતું.

૩૨. અપીલકર્તાઓ માટેના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરનૈલ સિંહ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયનો વ્યાપકપણે ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે અને પુનરાવર્તનની કિંમત પર, એવું જોવા મળ્યું છે કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ (૧) અને (૨) હેઠળ વૈધાનિક જરૂરિયાતોનું સંપૂર્ણ પાલન ન કરવું પ્રતિબંધિત છે.જો કે, ઉપરોક્ત પાલનમાં કોઈપણ વિલંબને મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે કારણ કે તે આવા વિલંબ માટે સારી રીતે તર્કબદ્ધ સ્પષ્ટતા દ્વારા સમર્થિત છે.આ અદાલતના તાત્કાલિક પ–ન્યાયાધીશોની બેન્ચ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી

આ સ્થિતિ, આ અદાલતના ૩–ન્યાયાધીશોની બેન્ચ દ્વારા લેવામાં આવેલા નિર્ણયના ગુણોત્તરમાંથી લેવામાં આવી છે.

૩૩. અન્ય ૩–ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨નું પાલન કરતી વખતે છુના ઉર્ફે મેહતાબ વિરુદ્ધ મધ્ય પ્રદેશ રાજ્ય (૨૦૦૨) ૯ એસ. સી. સી. ૩૬૩માં ફોજદારી સુનાવણી હાથ ધરી હતી જેમાં એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ હેઠળ વૈધાનિક જરૂરિયાતોનું સ્પષ્ટ પાલન કરવામાં આવ્યું ન હતું.એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે તેમાં અરજદાર–અપીલકર્તાની સુનાવણી દૂષિત થઈ ગઈ હતી.વધુ સારા સંદર્ભ માટે, ચુકાદો નીચે ટાંકવામાં આવ્યો છેઃ

“૧. ફરિયાદી પક્ષનો કેસ એ હતો કે સવારે ૩ વાગ્યે એક પોલીસ પક્ષે એક ઓરડામાં અફીણ તૈયાર થતું જોયું અને તેઓ પરિસરમાં પ્રવેશ્યા અને આરોપીની ધરપકડ કરી જે અફીણ બનાવીને ચોકલેટ સાથે ભેળવી રહ્યો હોવાનું કહેવાય છે.

૨. તે વિવાદમાં નથી કે સંબંધિત પરિસરની શોધમાં પ્રવેશ સૂર્યાસ્ત અને સૂર્યોદય વચ્ચે સવારે ૩ વાગ્યે થયો હતો. આ સ્થિતિ હોવાથી, નાર્કોટિક ડ્રગ્સ એન્ડ સાયકોટ્રોપિક સબસ્ટન્સ એક્ટની કલમ ૪૨ની જોગવાઈ લાગુ હતી અને તે સ્વીકારવામાં આવે છે કે ઇમારતની તપાસને અસર કરવા માટે પ્રવેશ પહેલાં ન તો

કોઈ સર્ચ વોરંટ અથવા અધિકૃતતા પ્રાપ્ત થઈ હતી અને ન તો સંભવિત દલીલ માટેના આધારો હતા કે જો સર્ચ વોરંટ અથવા અધિકૃતતા મેળવવાની તક આપવામાં આવે તો પુરાવા સૂચવવામાં આવશે.બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો, કલમ ૪૨ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી, સુનાવણી દૂષિત થઈ ગઈ છે.

૩. તદનુસાર, અપીલને મંજૂરી આપવામાં આવે છે."

૩૪. ધરમવીર પ્રસાદ વિરુદ્ધ બિહાર રાજ્ય (૨૦૨૦) ૧૨ એસ. સી. સી. ૪૯૨ માં, ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા કોઈ સમજૂતી આપ્યા વિના સ્વતંત્ર સાક્ષીની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી અને પંચનામા અથવા જપ્તી મેમો પણ સ્થળ પર તૈયાર કરવામાં આવ્યો ન હતો પરંતુ પોલીસ સ્ટેશન પહોંચ્યા પછી જ તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨નું પાલન ન કરતા વાહન પકડવામાં આવ્યું હતું અને પ્રતિબંધિત પદાર્થ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો–તેથી તેમાં અપીલકર્તાની દોષિતતા અને સજાને રદ કરવામાં આવી હતી.ઉપરોક્ત કારણો ઉપરાંત વિવિધ શંકાસ્પદ સંજોગો હતા જેણે હાઈકોર્ટ દ્વારા તેમાં સમર્થન આપવામાં આવેલી દોષિતતાને રદ કરવા માટે કોર્ટનો વિશ્વાસ પ્રેરિત કર્યો હતો.ફકરો નંબર ૦૫ અને ૦૬ સંદર્ભ માટે નીચે પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યા છે:

“૫. વર્તમાન કેસમાં પી. ડબલ્યુ. ૧, જે તપાસ અધિકારી છે, તેણે પોતાની જુબાનીમાં જણાવ્યું છે કે ભારત–નેપાળ સરહદ પરથી પ્રતિબંધિત ચીજવસ્તુઓ લઈ જવામાં આવી રહી હોવાની માહિતી એક વાહનમાં ઓળખી કાઢવામાં આવી હતી, જેની વિગતો પણ પૂરી પાડવામાં આવી હતી, તે ૨–૭–૨૦૦૭ ની સાંજે પ્રાપ્ત થઈ હતી.પીડબ્લ્યુ ૧ એ વધુમાં જણાવ્યું છે કે આ માહિતી મળતાં તેમણે એક ટીમ બનાવી હતી અને પટનાથી રક્સૌલ ગયા હતા, જ્યાં તેઓ સવારે ૨ વાગ્યે પહોંચ્યા હતા.શંકાસ્પદ વાહનને પકડી લેવામાં આવ્યું હતું અને ૩–૭–૨૦૦૭ ની સવારે લગભગ ૬ વાગ્યે પ્રતિબંધિત પદાર્થ જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો.કોઈ પણ સમયે નિવેદન કેમ નોંધવામાં આવ્યું ન હતું અને જપ્તી થયા પછી પણ આવું જ કરવામાં આવ્યું હતું તે અંગે કોઈ સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી નથી.

૬. જો આપણે એવું માની લઈએ કે તપાસ અધિકારીની ચિંતા રક્સૌલ સુધી પહોંચવાની હતી જે આંતરરાષ્ટ્રીય સરહદ પર છે અને તેથી, તેની પાસે કાયદાની કલમ ૪૨ની જરૂરિયાત મુજબ કહેવાતી માહિતી નોંધવાનો સમય નહોતો, તો પણ આ બાબત ત્યાં અટકતી નથી.ફરિયાદી પક્ષના કેસની વિશ્વસનીયતાને અસર કરતા અન્ય શંકાસ્પદ સંજોગો છે.જોકે, તપાસ અધિકારીએ જણાવ્યું છે કે તે એક ટીમ અને બે સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ સાથે રક્સૌલ ગયો હતો, પરંતુ આ સ્વતંત્ર સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.આ અંગે પણ કોઇ સ્પષ્ટતા કરવામાં

આવી નથી.રેકોર્ડ પરની સામગ્રી ઉપરાંત એવું લાગે છે કે સ્થળ પર જપ્તી મેમો સહિત કોઈ મેમો તૈયાર કરવામાં આવ્યા ન હતા અને ૪–૭–૨૦૦૭ પર પટના પોલીસ સ્ટેશન પહોંચ્યા પછી તમામ કાગળો તૈયાર કરવામાં આવ્યા હતા."

૩૫. ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલો કેસ મુખ્યત્વે એ હકીકત પર ઊભો હોવાનું જણાય છે કે શરૂઆતમાં, આરોપી નંબર ૦૪–જેને શ્રી તોમરે ઓટો રિક્ષાની અંદર બેઠો હોવાનું ઓળખાવ્યું હતું, જે ગુપ્ત માહિતીનો ભાગ હતો–તે પ્રતિબંધિત પદાર્થને છોડીને ફરાર થઈ ગયો હતો, જે આખરે દરોડા પાડતા પક્ષના સભ્યો દ્વારા જપ્ત કરવામાં આવ્યો હતો.વધુમાં સ્વીકારવામાં આવે છે કે ઉપરોક્ત ઓટો રિક્ષા પાસેથી ડ્રાઇવિંગ લાઇસન્સ પણ મળી આવ્યું હતું.જો કે, એવો તેમનો કેસ ક્યારેય બન્યો નથી કે ન તો ઓટો રિક્ષાના માલિકની ઓળખ કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો અને ન તો જે વ્યક્તિનું ડ્રાઇવિંગ લાઇસન્સ તેમાં મળી આવ્યું હતું તે વ્યક્તિની તાત્કાલિક કેસના હેતુ માટે સત્તાવાળાઓ દ્વારા શોધ કરવામાં આવી હતી.શ્રી તોમરે ક્યારેય સમજાવ્યું નથી કે તે ઓટો રિક્ષાની અંદર પેસેન્જર સીટ પર બેઠેલા આરોપી નંબર ૦૪ નો ચહેરો કેવી રીતે ઓળખી શક્યો જ્યારે તેને ઝડપી ગતિએ ચલાવવામાં આવી રહ્યો હતો.તે તેમનો કેસ પણ નથી કે આરોપી નંબર ૦૪ માટે અગાઉની કોઈ ફોટોગ્રાફિક ઓળખ ઉપરોક્ત માહિતીના ભાગ રૂપે આપવામાં આવી હતી અથવા તે આરોપી નંબર ૦૪ નો ચહેરો કેવી રીતે જાણતો હતો.

૩૬. વધુમાં, તે પીડબ્લ્યુ–૦૧ દ્વારા સ્વીકૃત હકીકત છે–વસૂલાતના કથિત સ્વતંત્ર સાક્ષી–કે ઓટો રિક્ષામાંથી વાસ્તવિક વસૂલાત સમયે પંચનામા તૈયાર કરવામાં આવ્યો ન હતો.દરોડા પાડતા પક્ષના સભ્યોની જુબાનીઓ, એટલે કે, પીડબ્લ્યુ–૦૨ થી પીડબ્લ્યુ–૦૪ દ્વારા આ વાતની પુષ્ટિ થાય છે.તે નોંધવું વધુ રસપ્રદ છે કે પંચનામા જે "૦૯૩૦" નો સમય છે તે તૈયાર કરવામાં આવ્યો હતો અને પીડબ્લ્યુ–૦૧ તેની ક્રોસ–એક્ઝામિનેશનના ભાગ રૂપે જણાવે છે કે તે ઘટના પછી ઓટો રિક્ષા લઈને તેની ઓફિસ માટે રવાના થયો હતો.જો કે, શ્રીમતી ચૌબેની જુબાની દર્શાવે છે કે પીડબ્લ્યુ–૧ અને અન્ય પંચ ઘટના પછી એન. સી. બી. ઓફિસમાં હાજર હતા અને એ પણ જુબાની આપે છે કે તેઓ, ઉપરોક્ત ઓફિસમાં હાજર હોવાથી, તેમના દ્વારા લેવામાં આવેલા નિવેદનો પર તેમની સહીઓ લખી હતી.

૩૭. આરોપી નંબર ૦૪ અહીં કેવી રીતે નિષ્ફળ ગયો તે રેકોર્ડ પરની સામગ્રીમાંથી સ્પષ્ટ થતું નથી, સિવાય કે શ્રી તોમરે દાવો કર્યો હતો કે તેણે ગુપ્ત માહિતી મુજબ તેને ઓટો રિક્ષા તરીકે ઓળખાવ્યો હતો અને તે ઘટનાસ્થળેથી ભાગી ગયો હતો.તે ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલા કેસને અદાલતમાં રજૂ કરવા અંગેના મનમાં શંકા પેદા કરે છે.

૩૮. રામાબોરા ઉર્ફે રામાબોરૈયા વિરુદ્ધ કર્ણાટક રાજ્ય (૨૦૨૨) એસ. સી. સી. ઓનલાઇન એસ. સી. ૯૯૬ માં બેન્ચ વતી બોલતા વી. રામસુબ્રમણ્યમ, જે. ના શબ્દોને સ્વીકારીને પૌરાણિક હંસ, હમસાનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો અને અરવિંદ કુમાર ઉર્ફે નેમીચંદ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય (૨૦૨૧) એસ. સી. સી. ઓનલાઇન એસ. સી. ૧૦૯૯ માં નિર્ણયમાં કરવામાં આવેલા નીચેના અવલોકનો સાથે સામ્યતા દર્શાવી હતીઃ

૪૯. આ સિદ્ધાંત કે જ્યારે કોઈ સાક્ષી જૂઠાણું રજૂ કરે છે, ત્યારે પુરાવાને તેની સંપૂર્ણતામાં ટાળવો પડે છે, તે આપણા દેશમાં ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રને સખત રીતે લાગુ પડતો નથી.અનાજમાંથી ફોતરા છાં ણવાનો સિદ્ધાંત લાગુ કરવો પડશે.જો કે, જ્યારે પુરાવા અવિભાજ્ય હોય અને આવા પ્રયાસ કાં તો અશક્ય હોય અથવા પુરાવાને અસ્વીકાર્ય બનાવે, ત્યારે કુદરતી પરિણામ ટાળવાનું હશે.આ સિદ્ધાંત કાયદાનો દરજ્જો ધારણ કરતો નથી પરંતુ માત્ર સાવચેતીના નિયમ તરીકે ચાલુ રહે છે.આપેલ કેસમાં વિસંગતતાની પ્રકૃતિ જોવી પડશે.જ્યારે વિસંગતતાઓ ખૂબ જ ભૌતિક હોય છે જે સાક્ષીની ખૂબ જ વિશ્વસનીયતાને હચમચાવે છે, જે અદાલતના મનમાં એવા નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય છે કે જે ન તો તેને અલગ કરવું શક્ય છે અને ન તો તેના પર આધાર રાખવો શક્ય છે, ત્યારે તે ઉપરોક્ત અદાલત સ્વીકારે છે અથવા નકારી કાઢે છે.

૩૯. ફરિયાદી પક્ષ દ્વારા આરોપી નંબર ૦૪ સામે રજૂ કરવામાં આવેલા કેસને સ્વીકારવો મુશ્કેલ બને છે અને તે કહેવું સ્વીકાર્ય નથી કે તે વાજબી શંકાની બહાર સાબિત થયું છે.સાક્ષીઓમાં અસાતત્યતા અને તપાસ એજન્સી દ્વારા કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયાના નિરીક્ષણના અભાવે ફરિયાદી પક્ષના કેસને ગંભીર અસર થઈ છે.

૪૦. પ્રતિવાદી નંબર ૦૨ માટે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રજૂ કરાયેલ અનુગામી અને વૈકલ્પિક દલીલ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ ની કલમ ૪૧ ના પાલનની બિન–જરૂરિયાત સાથે સંબંધિત છે.આ દલીલની કદર કરવા માટે, ન્યાયશાસ્ત્રના પાસા સાથે વ્યવહાર કરવો જોઈએ.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ મેજિસ્ટ્રેટ અને ગેઝેટેડ રેન્કના અધિકારી બંનેને લાગુ પડતા વોરંટ અને અધિકૃતતા જારી કરવાની સત્તા સાથે સંબંધિત છે અને તે નીચે પ્રમાણે પુનઃઉત્પાદિત છેઃ

“૪૧. વોરંટ અને અધિકૃતતા જારી કરવાની સત્તા.–

(૧) મેટ્રોપોલિટન મેજિસ્ટ્રેટ અથવા પ્રથમ વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટ અથવા આ વતી રાજ્ય સરકાર દ્વારા વિશેષ સત્તા પ્રાપ્ત બીજા વર્ગના કોઈપણ મેજિસ્ટ્રેટ, આ અધિનિયમ હેઠળ સજાપાત્ર કોઈ પણ ગુનો કર્યો હોવાનું માનવાનું કારણ

ધરાવતી કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ માટે અથવા આ અધિનિયમ હેઠળ સજાપાત્ર ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોય તેવા કોઈ પણ માદક દ્રવ્યો અથવા મનોદૈહિક પદાર્થ અથવા નિયંત્રિત પદાર્થ પર વિશ્વાસ કરવાનું કારણ ધરાવતી કોઈ પણ ઈમારત, વાહન અથવા સ્થળની દિવસે કે રાત્રે તપાસ કરવા માટે અથવા આવા ગુના અથવા ગેરકાયદેસર રીતે મેળવેલા કોઈપણ ગુનાના પુરાવા રજૂ કરી શકે તેવા કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ માટે વોરંટ જારી કરી શકે છે. મિલકત અથવા કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ કે જે આ અધિનિયમના પ્રકરણ વી. એ. હેઠળ જપ્તી અથવા ફ્રીઝ અથવા જપ્તી માટે જવાબદાર હોય તેવી કોઈપણ ગેરકાયદેસર રીતે હસ્તગત કરેલી મિલકત ધરાવવાનો પુરાવો આપી શકે છે તેને રાખવામાં આવે છે અથવા છુપાવવામાં આવે છેઃ

(૨) કેન્દ્રીય આબકારી, નાર્કોટિક્સ, કસ્ટમ્સ, રેવન્યુ ઈન્ટેલિજન્સ અથવા અર્ધલશ્કરી દળો અથવા સશસ્ત્ર દળો સહિત કેન્દ્ર સરકારના અન્ય કોઈ વિભાગના રાજપત્રિત દરજ્જાના અધિકારી કે જેને કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા આ માટે સત્તા આપવામાં આવી છે, અથવા મહેસૂલ, ડ્રગ્સ નિયંત્રણ, આબકારી, પોલીસ અથવા રાજ્ય સરકારના અન્ય કોઈ વિભાગના અધિકારી કે જેને રાજ્ય સરકારના સામાન્ય અથવા વિશેષ આદેશ દ્વારા આ માટે સત્તા આપવામાં આવી છે, જો તેની પાસે કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા

આપવામાં આવેલી વ્યક્તિગત જાણકારી અથવા માહિતી પરથી વિશ્વાસ કરવાનું કારણ હોય અને લેખિતમાં લેવામાં આવે કે કોઈ પણ વ્યક્તિએ આ અધિનિયમ અથવા તે હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનો કર્યો છે. કોઈપણ માદક દ્રવ્ય અથવા માદક પદાર્થ અથવા નિયંત્રિત પદાર્થ કે જેના સંબંધમાં આ અધિનિયમ હેઠળ કોઈ ગુનો કરવામાં આવ્યો હોય અથવા કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ કે જે આવા ગુનાનો પુરાવો આપી શકે અથવા કોઈપણ ગેરકાયદેસર રીતે હસ્તગત કરેલી મિલકત અથવા કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા અન્ય વસ્તુ કે જે આ અધિનિયમના પ્રકરણ વી. એ. હેઠળ જપ્ત અથવા ફ્રીઝ અથવા જપ્તી માટે જવાબદાર હોય તેવી કોઈપણ ગેરકાયદેસર રીતે હસ્તગત કરેલી મિલકતને કોઈપણ મકાન, વાહન અથવા સ્થળે રાખવામાં આવે છે અથવા છુપાવવામાં આવે છે તેનો પુરાવો આપી શકે છે, તે તેના ગૌણ પરંતુ શિપાઈ, સિપાહી અથવા કોન્સ્ટેબલથી ઉચ્ચ કક્ષાના કોઈપણ અધિકારીને આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરવા અથવા મકાન, વાહનની તલાશી લેવા માટે અધિકૃત કરી શકે છે. પછી ભલે તે દિવસે હોય કે રાત્રે અથવા પોતે આવી વ્યક્તિની ધરપકડ કરે અથવા કોઈ ઈમારત, વાહન અથવા સ્થળની તપાસ કરે.

(૩) જે અધિકારીને પેટા–કલમ (૧) હેઠળ વોરંટ સંબોધવામાં આવે છે અને જે અધિકારીએ ધરપકડ અથવા શોધને અધિકૃત કરી છે અથવા જે અધિકારી પેટા–કલમ (૨) હેઠળ આમ અધિકૃત છે તેને કલમ ૪૨ હેઠળ કામ કરતા અધિકારીની

તમામ સત્તાઓ હશે."

૪૧. તાત્કાલિક કિસ્સામાં, આપણે મુખ્યત્વે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૨) ના ન્યાયશાસ્ત્રના આધારે પ્રભાવિત છીએ, જે કોઈ પણ સુસંસ્કૃત રાષ્ટ્રમાં સામાજિક સુરક્ષાના રક્ષણ માટે રાજ્ય દ્વારા તેના વહીવટી અથવા વહીવટી અંગોને આપવામાં આવેલી શોધ અને જપ્તીની સત્તાથી શરૂ થાય છે.આવી સત્તા બંધારણ દ્વારા મૂળભૂત અધિકારોની માન્યતા તેમજ વૈધાનિક મર્યાદાઓ દ્વારા સ્વાભાવિક રીતે મર્યાદિત છે.તે જ સમયે, એવું માનવું કાયદેસર નથી કે ભારતના બંધારણની કલમ ૨૦ (૩) શોધ અને જપ્તીની જોગવાઈઓથી પ્રભાવિત થશે.તે એક સ્થાયી કાયદો છે કે સત્તાવાળાઓને શોધ અને જપ્ત કરવાની સત્તા આપતી વૈધાનિક જોગવાઈઓ આરોપીના અધિકારમાં માત્ર કામચલાઉ દખલગીરી છે કારણ કે તે વૈધાનિક જોગવાઈઓમાંથી જ નીકળતા વાજબી પ્રતિબંધો દ્વારા સારી રીતે નિયંત્રિત થાય છે.તેથી, આવી સત્તાને સંબંધિત વ્યક્તિના કોઈપણ મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન ગણી શકાય નહીં.એમ. પી. શર્મા વિરુદ્ધ સતીશ ચંદ્ર શર્મા, જિલ્લા મેજિસ્ટ્રેટ, દિલ્હી ૧૯૫૪ એસસીઆર ૧૦૭૭ માં પણ આ જ વાતનું પુનરાવર્તન કરવામાં આવ્યું છે.

૪૨. ઉપરોક્ત બંધારણીય પૃષ્ઠભૂમિને ધ્યાનમાં રાખીને, સામાન્ય સર્ચ વોરંટ અને જપ્તીની જોગવાઈઓ પ્રથમ વખત ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૮૮૨માં

સામેલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારબાદ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૮૯૮ની કલમ ૯૬,૯૭,૯૮,૧૦૨,૧૦૩,૧૦૫,૧૬૫ અને ૫૫૦માં અને હાલમાં ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડ, ૧૯૭૩માં કલમ ૯૩,૯૪,૧૦૦,૧૦૨,૧૦૩ અને ૧૬૫ હેઠળ સામેલ કરવામાં આવી હતી.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૧) ના અવલોકન પછી, તે સ્પષ્ટ છે કે ઉપરોક્ત જોગવાઈ મેજિસ્ટ્રેટને કોઈપણ વ્યક્તિની ધરપકડ માટે અથવા તપાસ માટે સર્ચ વોરંટ જારી કરવાની સત્તા આપે છે, જેની પાસે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની જોગવાઈઓ હેઠળ કોઈ ગુનો કર્યો હોવાનું માનવાનું કારણ છે.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૨) કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા આ સંબંધમાં અધિકૃત રાજપત્રિત અધિકારીને ધરપકડ કરવા અથવા તપાસ કરવા અથવા તેના ગૌણ અધિકારીને આવું કરવા માટે અધિકૃત કરવા માટે સક્ષમ બનાવે છે, જો કે આવા ગૌણ અધિકારી શિપાઈ, સિપાહી અથવા કોન્સ્ટેબલના હોદ્દા કરતાં બહેતર હોય.એ નોંધવું યોગ્ય છે કે સશક્ત રાજપત્રિત અધિકારી પાસે એવું માનવાનું કારણ હોવું જોઈએ કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ના પ્રકરણ IV હેઠળ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે, જેના કારણે ધરપકડ અથવા શોધની જરૂર પડી હતી.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૨) અનુસાર, એવું માનવાનું કારણ ઉપરોક્ત રાજપત્રિત અધિકારીની વ્યક્તિગત જાણકારી અથવા કોઈ પણ વ્યક્તિ દ્વારા તેમને આપવામાં આવેલી માહિતીમાંથી ઉદ્ભવવું જોઈએ.વધુમાં, આવા જ્ઞાન અથવા

માહિતીને તેમાં વપરાયેલી "અને લેખિતમાં લેવામાં આવેલી" અભિવ્યક્તિના આધારે લેખિતમાં ઘટાડવી જરૂરી છે.

૪૩. પ્રતિવાદી નંબર ૦૨ ના વિદ્વાન વકીલે વૈકલ્પિક દલીલ રજૂ કરી છે કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ ની કલમ ૪૧ (૨) દ્વારા વિચારવામાં આવેલી "વ્યક્તિગત જ્ઞાન" અને "લેખિતમાં લેવામાં આવેલી" અભિવ્યક્તિઓને અલગ રીતે વાંચવી જોઈએ, જેથી જ્યારે તે ગેઝેટેડ અધિકારીની વ્યક્તિગત જાણકારીમાંથી બહાર આવે ત્યારે લેખિતમાં માહિતી લેવાની જરૂરિયાતને દૂર કરવી જોઈએ.અમે આ અર્થઘટન સ્વીકારવા માટે તૈયાર નથી.તપાસ અને જપ્તી કરવાના કારણોને નોંધવા માટેની સ્થિતિ નીચે દર્શાવ્યા મુજબ બલબીર સિંહ કેસ (ઉપરોક્ત) માં ફકરા નંબર ૨૫ (૨સી) ના ગુણોત્તર દ્વારા સારી રીતે સ્થાપિત કરવામાં આવી છેઃ

“(૨–સી) કલમ ૪૨ (૧) હેઠળ સશક્ત અધિકારી પાસે જો કોઈ વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલી પૂર્વ માહિતી હોય, તો તેને લેખિતમાં લેવી જરૂરી છે.પરંતુ જો તેની પાસે વ્યક્તિગત જાણકારીથી એવું માનવાનું કારણ હોય કે પ્રકરણ IV હેઠળના ગુનાઓ કરવામાં આવ્યા છે અથવા આવા ગુનાઓ કરવાના પુરાવા રજૂ કરી શકે તેવી સામગ્રી કોઈપણ ઇમારત વગેરેમાં છુપાવવામાં આવી છે, તો તે સૂર્યોદય અને સૂર્યાસ્તની વચ્ચે વોરંટ વિના ધરપકડ અથવા તપાસ કરી શકે છે

અને આ જોગવાઈ આદેશ આપતી નથી કે તેણે તેના માન્યતાના કારણો નોંધવા જોઈએ.પરંતુ કલમ ૪૨ (૧) ની જોગવાઈ હેઠળ જો આવા અધિકારીએ સૂર્યાસ્ત અને સૂર્યોદય વચ્ચે આવી શોધ કરવી હોય, તો તેણે તેની માન્યતાના આધારો નોંધવા જોઈએ.

આ હદ સુધી આ જોગવાઈઓ ફરજિયાત છે અને તેનું ઉલ્લંઘન કાર્યવાહીના કેસને અસર કરશે અને સુનાવણીને દૂષિત કરશે."

૪૪. ઉપરોક્ત કાનૂની સ્થિતિને વર્તમાન તથ્યાત્મક મેટ્રિક્સ પર લાગુ કરતાં, અમને આ રજૂઆતમાં બળ નથી મળતું કે દરોડા પાડનાર પક્ષ ગેઝેટેડ અધિકારી શ્રી તોમરની વ્યક્તિગત જાણ પર ઘરની તપાસ કરવા માટે આગળ વધ્યો હતો.સૌથી અગત્યનું, શ્રીમતી ચૌબેને મળેલી ગુપ્ત માહિતી આરોપી નંબર ૦૪ દ્વારા ઓટો રિક્ષામાં ચોક્કસ માર્ગ પરથી પ્રતિબંધિત પદાર્થો લઈ જવાની અપેક્ષા સુધી મર્યાદિત હતી તે હકીકતને પડકારવામાં આવી નથી.તદનુસાર, શ્રી તોમર (રાજપત્રિત અધિકારી) સહિત દરોડા પાડનાર પક્ષને આરોપી નંબર ૦૪ના ઘરમાં પ્રતિબંધિત પદાર્થ હોવાની કોઈ પૂર્વ માહિતી નહોતી, જેના કારણે તેની તપાસ કરવાની જરૂર પડી હતી.વધુમાં, પીડબ્લ્યુ–૦૧ દ્વારા તે પદભ્રષ્ટ કરવામાં આવે છે કે તેને દરોડા પાડનાર પક્ષ સાથે આરોપી નંબર ૦૪ ના ઘરે જવાનું કહેવામાં આવ્યું હતું, જે તેની તપાસ કરવાના હેતુથી નજીકમાં સ્થિત હતું અને તે

સ્વીકારે છે કે તેને દરોડા પાડનાર પક્ષ સાથે કોઈ લેખિત માહિતી વિશે કોઈ માહિતી નહોતી.વધુમાં, શ્રીમતી ચૌબેએ તેમની તપાસના વડા તરીકે જણાવ્યું હતું કે શ્રી તોમરના નિર્દેશ પર કે આરોપી નંબર ૦૪નું ઘર નજીકમાં છે, તેઓ તેના પર દરોડા પાડવા આગળ વધ્યા હતા.તેનાથી વિપરીત, તેણીની ક્રોસ-એક્ઝામિનેશનમાં, તેણી કબૂલ કરે છે કે દરોડા પાડતી ટીમ તેમના દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી ચર્ચાઓને અનુસરીને પ્રતિબંધિત પદાર્થની શોધના હેતુથી આરોપી નંબર ૦૪ ના ઘરે ગઈ હતી, ખાસ કરીને શ્રી તોમરની વ્યક્તિગત જાણકારી પર નહીં.

૪૫. તેણી આગળ સ્વીકારે છે કે તેણી માટે તેના ઉપરી અધિકારી પાસેથી લેખિત અધિકૃતતા મેળવવી ફરજિયાત હતી-જે આ કેસમાં શ્રી તોમર હતા.તેમણે આ આધાર પર ઉપરોક્ત અધિકૃતતાની માંગ કરવાનું ટાળી દીધું કે ઘરની તપાસ કરવાની તાત્કાલિક જરૂર હતી.આરોપી નંબર ૦૪ ના ઘરે પ્રતિબંધિત પદાર્થોના અસ્તિત્વની માહિતીના 'સ્રોત' જેવી મોટી અસંગતતા ફરિયાદી પક્ષના કેસને નબળો પાડે છે.વધુમાં, શ્રી તોમરની જુબાનીમાં કેટલીક સ્પષ્ટ અનિયમિતતાઓ છે જે આરોપી નંબર ૦૪ ના ઘરે પ્રતિબંધિત પદાર્થ હોવાના તેમના વ્યક્તિગત જ્ઞાનને દર્શાવે છે.શ્રી તોમરે એક તરફ પોતાની જુબાનીમાં સ્વીકાર્યું છે કે દરોડા પાડતા પક્ષના અધિકારીઓએ ઓટો રિક્ષામાંથી રિકવરી પછી આરોપી નંબર ૦૪ના ઘરે દરોડા પાડવાનું નક્કી કર્યું હતું, જો કે, બીજી તરફ ગુપ્ત માહિતીથી

આરોપી નંબર ૦૪ના રહેણાંક સરનામાની જાણકારી હોવાનું સ્વીકાર્યું છે.જો કે, શ્રી તોમરે તેમના નિવેદનોમાં ક્યાંય જણાવ્યું નથી કે તેઓ તેમની અંગત જાણ પર ઘરે દરોડા પાડવા આગળ વધ્યા હતા.

૪૬. ઉપરોક્તમાંથી અમારું માનવું છે કે આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૦૪ના ઘરે દરોડા/દરોડા શ્રી તોમરની વ્યક્તિગત જાણકારી પર આધારિત ન હતા, પરંતુ તે એનડીપીએસ અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૨) ના ફરજિયાત વૈધાનિક પાલનથી વંચિત પક્ષ પર દરોડા પાડવાની કાર્યવાહી હતી.

૪૭. વધુમાં, જો પ્રતિવાદી નંબર ૦૨ માટે વિદ્વાન વકીલ "વિશ્વાસ કરવાના કારણ" ને કારણે ઘરે દરોડા પાડવાનું વાજબી ઠેરવશે.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૨) મુજબ કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલી અને લેખિતમાં લેવામાં આવેલી માહિતી, હજુ પણ ફરિયાદી પક્ષ વાજબી શંકાઓથી આગળ તેના કેસને સ્થાપિત કરવામાં સક્ષમ નથી.કારણ કે શ્રીમતી ચૌબેને વર્તમાન તથ્યોમાં મળેલી ગુપ્ત માહિતી એ આશંકા સુધી મર્યાદિત હતી કે આરોપી નંબર ૦૪ કોઈ ચોક્કસ માર્ગ પરથી ઓટો રિક્ષા દ્વારા પ્રતિબંધિત પદાર્થો લઈ જવાનો હતો.ઉપરોક્ત નોંધાયેલ માહિતીમાં આરોપી નંબર ૦૪ના ઘરમાં પ્રતિબંધિત પદાર્થોના અસ્તિત્વની આશંકાનો કોઈ ઉલ્લેખ નથી.ત્યાંથી, આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૦૪ના ઘરે દરોડા એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ

૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ (૨) ના વૈધાનિક આદેશ અને બલબીર સિંહ (સુપ્રા) અને કરનૈલ સિંહ (સુપ્રા) ના પૂર્વવર્તી ગુણોત્તરનું ઉલ્લંઘન છે.પરિણામે, ઘરમાંથી ૨.૦૯૮ કિલોગ્રામ ચરસની વસૂલાત પર આધારિત આરોપી નંબર ૧ ની સજા એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ ની કલમ ૪૧ (૨) ના ફરજિયાત વૈધાનિક પાલન સાથે સુસંગત નથી.

૪૮. જ્યારે તાત્કાલિક કેસમાં હકીકતો અને પુરાવાઓની પ્રશંસા કરવામાં આવે છે, ત્યારે પીડબ્લ્યુ–૧ અને દરોડા પાડતા પક્ષના સભ્યોની જુબાની અહીં આરોપી નંબર ૧ ના અધિકારોની માહિતીનું આવું પાલન રજૂ કરતી નથી.જ્યારે આ અસરનો દાવો કરવામાં આવે છે, ત્યારે પંચનામાના અવલોકન અથવા પીડબ્લ્યુ–૧ની જુબાનીમાંથી આ અસર માટે કંઈ જ સામે આવ્યું નથી.તદનુસાર, સત્તાવાળાઓ વૈધાનિક સલામતીના આધારે આરોપી નંબર ૧ ને આપવામાં આવેલા અંતર્ગત અધિકારોનું રક્ષણ કરવામાં વધુ નિષ્ફળ ગયા છે.

૪૯. ત્યારબાદ, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા આરોપીઓના નિવેદનો પર નોંધપાત્ર આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો, જેમાં તેમના દ્વારા સ્પષ્ટ સ્વીકાર કરવામાં આવ્યો હતો, ખાસ કરીને આરોપી નંબર ૧ અને આરોપી નંબર ૪.શરૂઆતમાં, એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૬૭ વાંચે છેઃ

“૬૭. માહિતી વગેરે માટે કૉલ કરવાની સત્તા.–

કલમ ૪૨ માં ઉલ્લેખિત કોઈપણ અધિકારી કે જે કેન્દ્ર સરકાર અથવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા આ વતી અધિકૃત છે, તે આ અધિનિયમની કોઈપણ જોગવાઈના ઉલ્લંઘનના સંબંધમાં કોઈપણ તપાસ દરમિયાન, –

((ક) આ અધિનિયમની જોગવાઈઓનું અથવા તે હેઠળ બનાવેલા કોઈ નિયમ અથવા હુકમનું કોઈ ઉલ્લંઘન થયું છે કે કેમ તે અંગે પોતાને સંતોષ આપવાના હેતુથી કોઈ પણ વ્યક્તિ પાસેથી માહિતી માંગવી;

(બી) કોઈપણ વ્યક્તિને પૂછપરછ માટે ઉપયોગી અથવા સંબંધિત કોઈપણ દસ્તાવેજ અથવા વસ્તુ રજૂ કરવા અથવા પહોંચાડવાની જરૂર છે;

(સી) કેસની હકીકતો અને સંજોગોથી પરિચિત કોઈપણ વ્યક્તિની તપાસ કરવી."

૫૦. એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૬૭ હેઠળ નોંધાયેલા કબૂલાતના નિવેદનોના પુરાવા મૂલ્ય પર આ અદાલત દ્વારા તોફાન સિંહ (સુપ્રા) ના કેસમાં કાર્યવાહી કરવામાં આવી હતી.આ કેસમાં ૩–ન્યાયાધીશોની ખંડપીઠે

આપેલા બહુમતી ચુકાદા અનુસાર, એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૬૭ સાથે વાંચીને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ અને ૪૨ હેઠળ સશક્ત અધિકારીઓને આપવામાં આવેલી સત્તાઓ મર્યાદિત પ્રકૃતિના છે, જે વોરંટ વિના પ્રવેશ, તપાસ, જપ્તી અને ધરપકડના હેતુ માટે આપવામાં આવી છે.ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ હેઠળ હાથ ધરવામાં આવેલી "તપાસ" એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૫૩ હેઠળ અથવા અન્યથા આવું કરવા માટે સશક્ત અધિકારીઓ દ્વારા તપાસ અથવા તપાસ શરૂ કરવા તરફ દોરી શકે છે.આમ, માત્ર ઉપરોક્ત જોગવાઈઓ હેઠળ સત્તા ધરાવતા અધિકારીઓ કે જેમને તપાસ કરવાની કે પોલીસ અહેવાલ દાખલ કરવાની સત્તા નથી, તેઓ આઈ. ઈ. એ. ૧૮૭૨ની કલમ ૨૫ના હેતુ માટે પોલીસ અધિકારીની પરીક્ષાને પૂર્ણ કરે છે.પરિણામે, આઈ. ઈ. એ. ૧૮૭૨ની કલમ ૨૫ હેઠળનો પ્રતિબંધ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૧ અને ૪૨ હેઠળ સશક્ત અધિકારીઓને આપેલા કબૂલાતના નિવેદનની સ્વીકાર્યતા સામે લાગુ પડતો નથી.

૫૧. વધુમાં, આ અદાલત દ્વારા એવું પણ ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૬૭ તપાસના પૂર્વવર્તી તબક્કે છે, જે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૪૨ હેઠળ સશક્ત અધિકારી પાસે તે વતી કરવામાં આવેલી તપાસમાં એકત્રિત કરવામાં આવેલી માહિતી પર વિશ્વાસ કરવાનું કારણ છે કે એન. ડી. પી.

એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ હેઠળ ગુનો કરવામાં આવ્યો છે અને આમ તે કબૂલાતના નિવેદનના સ્વરૂપમાં પણ નથી.તેથી, આરોપી વિરુદ્ધ કબૂલાતના નિવેદન તરીકે તેને સુનાવણીમાં સ્વીકાર્ય હોવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.

૫૨. તેથી, તેને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ હેઠળ આરોપી વ્યક્તિને દોષિત ઠેરવવા માટે ગણી શકાય નહીં.આ તબક્કે ૩–ન્યાયાધીશોની બેન્ચના નિર્ણયમાં બહુમતીના દૃષ્ટિકોણનો સંદર્ભ આપી શકાય છે જેમાં તે ફકરા નંબર ૧૫૮ માં નીચે મુજબ રાખવામાં આવ્યો હતોઃ

"૧૫૮. અમે સંદર્ભનો જવાબ આ રીતે આપીએ છીએઃ

૧૫૮.૧.એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૫૩ હેઠળ સત્તા ધરાવતા અધિકારીઓ પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૫ના અર્થમાં "પોલીસ અધિકારીઓ" છે, જેના પરિણામે તેમને આપવામાં આવેલ કોઈપણ કબૂલાતના નિવેદનને પુરાવા અધિનિયમની કલમ ૨૫ની જોગવાઈઓ હેઠળ પ્રતિબંધિત કરવામાં આવશે અને એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ હેઠળ આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવા માટે તેને ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં.

૧૫૮.૨.કે એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમની કલમ ૬૭ હેઠળ નોંધાયેલ

નિવેદનનો ઉપયોગ એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ હેઠળ ગુનાની સુનાવણીમાં કબૂલાત નિવેદન તરીકે કરી શકાતો નથી.

૫૩. તોફાન સિંહ (ઉપરોક્ત) ના નિર્ણયના આધારે, એન. ડી. પી. એસ. અધિનિયમ ૧૯૮૫ની કલમ ૬૭ હેઠળ તેમના નિવેદનોની અસ્વીકાર્યતાના સંદર્ભમાં અહીં અપીલકર્તાઓને લાભ આપવામાં આવશે.

૫૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અપીલને હાઈકોર્ટ તેમજ ટ્રાયલ કોર્ટના વિવાદિત ચુકાદાને રદ કરીને મંજૂરી આપવામાં આવે છે.અપીલકર્તાઓને શંકાનો લાભ આપીને તેમની સામે ઘડવામાં આવેલા આરોપોમાંથી મુક્ત કરવામાં આવે છે.

૫૫. બાકી અરજીઓ, જો કોઈ હોય તો, તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

હેડનોટ્સઃદિવ્યા પાંડે

કેસનું પરિણામઃઅપીલને મંજૂરી આપવામાં આવી છે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

==========

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ.

અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.